

ליקוטי

מזהר"ן

מבואר

חברותא

ללימוד בעיון

תדעו כשיבא משיח צדקינו יווספו עוד ישיבות שילמדו בהם ספרי רבינו ז"ל
דברי מוהרנ"ת זצ"ל (שישיק היא תש"ז)

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

ליקוטי מוהר"ן

מבוא

חזרותא

ללימוד בעיון

מבוא לביאור

הביאור מורכב מג' חלקים:

הראשון – ביאור הפשוט, ששולב בגרסת התורה והוא מסקנת העיון שבהערות החלק השני – ההערות^א, בנוי על פי רוב בדרך של קושיא ותירוץ. ופתיחת כל המראה מקומות עם מפרשיהם כדי שהלומד יוכל בעצמו לדון בדיוק הדברים ולא יוכרח לסמוך עלי. שעל כן נקרא חיבור זה חברותא, כי הכוונה להיות עזר ללומד ולא ספר חידושי תורה אע"פ שמובלעים בו גם הרבה חדושים.

והשלישי – היא הקדמה לתורה שהיא מבט כללי על התורה, שאמור לקשור את כל חלקי התורה בקשר אחד.

ועוד גם לבאר נושאים שבמיוחד קשים להבנה בתורה. ההקדמה – בנויה על מסקנת העיון שבהערות לכן אין בה כמעט ראיות למבואר בה

דרך הלימוד נ"ל לדמות למחרוזת כי כל תיבה ומשפט בתורה הן חרוז נפלא שצריך לעיין בו תחילה בפני עצמו ללמוד אותו היטב ולכן בזה גלשתי גם מעבר לקשר העניין לתורה, ואח"כ לעיין בו כיצד נקשר לתורה, וכן לעבור מחרוזת לחרוז אע"פ שעדיין לא נקשרו היטב החרוזים כולם זה לזה. וכך נהגתי בכל מקום שכתבתי הערה ולפי מסקנת ההערה ביארתי את הפשט המשולב בגרסא.

וכל זה עדיין בחי' "הזורעין בדמעה", כי עיקר ה"ברינה יקצורו" זה למצא את החוט החזק שיחרו את כל החרוזים היטב דהיינו לתפוס את מהלך התורה באופן שכולל את כל הפרטים בלא שישאר פרט מיותר שכביכול אין בו צורך למהלך התורה. וזה השתדלתי לעשות אחרי לימוד כל התורה בעיון כתבתי הקדמה לתורה שהכוונה בה לבד מביאורי מושגים קשים להבנה, העיקר לעשות סיכום קצר שכולל את כל החרוזים ופושט את כל הספיקות כפי שנתבררו בעיונים שבהערות. (אמנם כיון שאין ביהמ"ד בלא חידוש גם בהקדמה נתחדשו דברים שלא תמיד העתקתי אותם להערות) (זו היתה כוונתי ועדיין אני מצפה להצליח יותר)

דפי הליקוטי מוהר"ן בצורת הדף נלקחו מליקוטי מוהר"ן המדויק, מהדורת תקפא שהיא גרסת מוהרנ"ת שהדפיס בביתו, מוגה בהשוואה לשאר מהדורות. ובתוספת מ"מ הישנים וחדשים.

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

^א היכן שנזכר הריצ"ח הכוונה להרה"ג רבי יוסף צבי חשיין שליט"א. (הריצ"ח כה 23) פירוש שהוא ביאור שאמר בתורה כה בדקה 23. (הריצ"ח במדבר תשנ"ד) הפירוש שהוא ביאור שאמר בשיעור על הזוהר פיקודי שנאמר בשנת תשנ"ד פ' במדבר. הרבה יסודות וביאורים ששמעתי ממנו הבאתי ולא כולם ציינתי מחשש שלא לזה היתה כוונתו ובחלקם ציינתי שדברי הם עפ"י מה ששמעתי ממנו דאוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, והוא רחום יכפר עוון. ^ב השתדלתי מאד כל ביאור להקדים לו את הקושיא המכריחה אותו וכל קושיא התחלתי בלשון צ"ע כדי להקל על מי שרוצה לעיין בעיקר בקושיות. ^ג עיין חיי מוהר"ן אות שפט שכל תורה של רבינו אע"פ שהיא חדרים חדרים היא קשר אחד הדוק, ועיין תורה סה שהתפלה של רבינו היא אחד ממש ובסופה עדין אחוז בתחילתה וכן מסתבר שמי שאמר על עצמו שזכה ליחידה דיחידה אצלו התורה והתפלה הן כל אחת ושתייהן יחד אחדות פשוטה.

הודעה

כל הביאורים הם בדרך אפשר והצעה בלבד,

כי מי יודע עומק כוונתו ובפרט אנו והלוואי שגם במה שכיוון למדרגתי לא שבשתי, ורק כיון שצויה לעיין ולחדש בתורתו אנו מקיימין דבריו על פי שכל הפשוט שלנו וכדברי מוהר"ת הנוקבים שכל מה שמוקבל מרבו צריך לידע שצדדן אינו יודע כלל, כי כפלים לתושיה, פי מאד עמקו מחשבותיו, פי דבריו הם כמעין הנובע והם פחינת מים עמקים עצה בלב איש. וצריך כן פעם לעיין היטב בדבריו הקדושים ולחזור ולשאב מהם עצות נפלאות באופן שיוכל להציל את עצמו ממשקף מים רבים של זה העולם. וכל מה שיודע ויוציא מדבריו צריך לידע ולהבין ולהאמין שצדדן אינו יודע כלל עד היכן מגיעים עמקות דבריו העמקים מני ים וכו'. רק במה שהרש"ה יכול להתבונן מהם עצות לעבודתו יתברך כפי מדרגתו, אבל עצם תורתו ואפילו שיחותיו הקדושות אי אפשר להשיג בשום אופן וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה, הריפה למדתי מרבותי ולא חסרתי מהם אלא וכו'. עכ"ל

ועיקר כוונת החיבור הזה הוא לבאר הפשט באופן שכל אחד יוכל ללמוד ולעורר קושיות ללימוד בעיון ולפתוח את המראה מקומות להקל על הלומד בעיון. ולרגע לא שכחתי את אנ"ש החריפים שאם יעינו בזה מסתמא יהיו להם הרבה הערות, והרבה חרושים שעמלתי שעות רבות להבין ולחדש מסתמא אצלם הוא דבר פשוט שמיד עלו עליו. כל מעלתי עליהם היא רק הסבלנות לעמוד ולטרוח הרבה שעות עמ"נ להגיש כשלחן ערוך את הדברים להקל על הרוצה ללמוד בעיון, כיון שלא מצאתי אחר שעשה זאת.

התנצלות

אמנם מעט בברסלב העיון לפרסם חידושיהם חלקם כדי לא להיקרא בעל המחבר וכיו"ב תארי כבוד

וחלקם כנראה מחשש שלא יצאו חובת הזהרת רבינו בתורה כא את ה' שאין לדרוש לרבים אלא דברים המבוררים לו כאחותו שאסורה לו כמבואר בשבת קמה, ואע"פ שהזהיר בתורה סא' (סוף אות ה') שכ"א חייב להאמין בחשיבות חרושיו, מסתמא כוונתו להאמין אבל לא לדרוש ולפרסם.

אבל כיון שאמר אני חדש מלא ישן ולא ידוע שבוה דווקא יצא לחדש ולחלוק על מפרשים רבים שהאריכו בחיוב כתיבת חידושים עיין **מהרש"א** ב"ב י' שעל זה אחו"ל פסחים נ. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ובספר חסידים אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גוול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה טו) יוצאו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם, אם טוב שגילה לו אם רע, שאינה כותבה: ובביאור **ברית עולם להחיד"א** שם. הוסיף בשם ספר **לב אריה** שכתב בהקדמתו משם רז"ל שבזמן שבית המקדש קיים כשארם מקריב קרבן מתכפר לו וכשארם כותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכתיבה זו עולה לו במקום קרבן. ובוה פי' הרב הנ"ל את הכתוב ובה ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת או אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן. עוד ע"ש בשם ספר **רבינו אפרים** על התורה כתב יד פרשת כי תשא שכתב בשם **רבי אליעזר מגרמזיא** ז"ל שכל מי שמגלין לו רוי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין עכ"ל. ועיין **שפתי כהן** למוה"ר מרדכי הכהן מגורי הארז"ל בהקדמת ספרו בוה"ל 'זינתה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה. ועיין בספר **מחשבות חרוץ** לר' **צדוק הכהן** אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איזה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר לגלותו בעולם, ואם לא, ח"ו יצטרך להתגלגל. עוד עיין בספר **קהילות יעקב** ז"ע שכתב בהקדמת ספרו בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל. לכן אולי ע"י הודעה והתנצלות הנ"ל אפשר כן לפרסם איזה חרושים גם לפחותים כמונו, ואנו תקווה שעכ"פ דבר טוב אחד יש גם בחיבור זה ויציל על הספר כולו.

ואע"פ שהרמב"ם מוהיר באגרות קדש מאמר קדוש ה' שלפני שדורש לרבים יחזור ד"פ אבל מה שכותב צריך לחזור אלף פעמים, מסתמא הכוונה להוראה למעשה ואע"פ שבודאי בדברי רבינו יש הוראה בקיום עצותיו ועיני השקפה למעשה, מסתמא בדרך לימוד מותר דאל"כ לא שבקת חי. ומסתמא גם הוהרת רבינו הנ"ל אפשר לפרש כך.

עכ"פ אם טעינו והוהרתם היא בכל ענין, אולי ראוי לכנות את הביאור חברותא, כי חברותא דרכו לומר גם את ספקותיו ולא רק דברים המבוררים כאחותו שאסורה.

עוד ענין חתימת שם המחבר היא סוגיא בפ"ע עיין **ספר חסידים** שסו שחכמים ראשונים נמנעו כדי שלא להנות מהתורה ועיין שם סימן ח' שרשב"ג מי' הרוגי מלכות תלה בזה סיבת הריגתו עוד ע"ש סימן פד שמנכין לו מזכותיו, אמנם יש מקשים א"כ מאי משמאלה עושר וכבוד. מאידך רובא דעלמא נהגו כן לציון שמם ונ"ל הטעם או שצויין ע"י תלמידיהם או שכל היחס לפירוש הוא כפי גדולת המחבר בחכמה ויר"ש לכן חששו שאם לא יצינו שמם לא ינהגו כבוד ראש בדבריהם.

לעורר על חשיבות העיון בתורה של רבינו

עיין **חיי מוהר"ן** סימן שמו שאמר שטוב לקבוע לעצמו שני שעורים ללמוד ספריו הקדושים, שעור אחר פשוט ללמוד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל-פה, ושעור אחר ללמוד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו. ועין במקום אחר מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית:

ועיין **תורה קה תנינא** שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרהורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור (חכמה ובינה אות לו) לבאר דברי רבינו בסוף תורה כה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ר שנחשדה כנגד התורה של רבינו ולפ"ז דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין **חיי"מ סימן תקבא** – שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין **ביאור הלכות** (תורה נד אות ד) – שהכוונה בעיקר לתורה נד שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהר"ת מדמה זך וברור. ועי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן זוכה. (וכיצד התכללות בתורתו עיין בסוף תורה פו תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באותו מאמר ולכות להבין בו ולעשות עמו איזה עבודה ע"ש)

ועיין **תורה ח' תנינא אות ז'** שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה וע"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין **תורה עב תנינא** שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו וזכין להתנוצצות המוחין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו. ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפלין ו' כו שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

ועיין **ככבי אור** (שיחות וספורים אות מג) הובא בחכמה ותבונה (סימן ב' אות טו) – שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותענין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותענין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"י.

ידועים דברי רבינו שכינה בשם אפיקורס את אותם שאמרו שתורתו גבוהה מדאי. ונראה פשוט כוונתו בזה שאין אחד שלא יכול למצא תועלת בספרו. וא"א לומר שהכוונה שכל אחד יש כמה תורות שמתאימות לו שהרי לא אמר זאת על ספרו אלא על תורתו קודם שנעשו לספר א"כ בכל תורה בלקוטי מוהר"ן יכול כל אחד בכל מדרגת הבנה למצא איזה תועלת נצחית ואמנם לכאורה צריך לומר זאת גם על כל חלק מתורה אבל בזה צ"ע. עכ"פ לפ"ז צריך זהירות גדולה וכל אחד לבחון עצמו אולי ח"ו הוא מאתם אלה שמכונים בפי רבינו אפיקורס. מה שנקט לשון אפיקורס דהיינו כופר במציאות הנבואה ובנבואת משה (רמב"ם תשובה ג' ח'). נראה כוונתו כיון שאמר בתורה מו תנינא שאסור לומר תורה אלא אם יכול לומר באופן שכל אחד ישמע רק מה שצריך לו ולא יותר. נמצא שמי שסובר שרבינו אומר תורה גבוהה הוא מיטל פגם בצדיק.

ואם תקשה שרבי אברהם בן נחמן זצ"ל שהיה גאון ועמקן עצום אמר בככבי אור (ששן ושמה יו) הלואי שאבין ואדע עכ"פ עשרת אלפים שנה לאחר התחיה דבור אחד מדבריו הנוראים כפי שידע אותו אדמו"ר ז"ל עוד בזה העולם. וא"כ מה הטענה על אזובי הקיר כמונו. אבל אדרבה משם ראייה כי המשך דבריו שם שעל כל זה רבנו בעצמו הזהיר לכמה וכמה שישתדלו לחדש בתורתו כמבואר בתורה קה תנינא שאפילו אם לא יכוון לכוונתו זה טוב, ומוכן מזה שהיו לו כמה כוונות בדבריו הנוראים שגם אנו נוכל לידע ולהבין בהם קצת וכו' ע"ש.

מי שיש לו קצת הרגשה בליקוטי מוהר"ן רואה בחוש שהספר לא נכתב לגאונים, ולא ליודעי קבלה, ולא ליודעי כל התורה כולה, אלא לכל אדם כפשוטו ממש ורואים בחוש שאדם פשוט יכול להתעורר מהספר של רבינו יותר מגאונים גדולים. ויש גאונים גדולים ואפילו כאלה שכותבים פירושים על הספר אעפ"כ רואים בחוש שאין להם את ההרגשה והמסר של רבינו שמקבל חסיד פשוט של רבינו, כי הספר הזה צריך רק ביטול לרבינו זה הכל, וכמוכן כשיש ביטול אזי ככל שהוא בעל כשרון ויותר בקי בספרים גם מוצא בו יותר טעם ועומק.

חברותא
ללימוד עיון
בספה"ק
ליקוטי מוהר"ן

דף נד.

תורה מג

ליקוטי

וירא בצר להם מב להתרחק

מדיבורים של רשע מג

מוהר"ן נד.

בעולם, שעל ידם נמשך שם של מ"ב, שהם ש"ע נהורין, ועם ח' חוורתא גי' בשלום. ות"ח נקראים נ"ה רגלין, כמ"ש במדרש שוקיו עמודי שש [א] הם ת"ח (ב). וגם מזבח נקרא רגלין, כמ"ש (תהלים ד') זבחו זבחי צדק, וכמ"ש (שם פה) צדק לפניו יחלך: וזה פ' (שם כ) יתן לך כלבבך, ואימתי כאשר וכל עצתך ימלא [ג], ע"י מילוי גרונם של ת"ה. כי ת"ה נקראים עצות, כמ"ש (אבות פ"ו) ונהנין ממנו עצה ותושיה, וכמ"ש (שם לג) עצת ח' לעולם תעמוד, שהם עמודי עולם. וכמ"ש (ישעיה יד) ח' צבאות יעין, ה' צבאות, הם נז"ה [ד]:

מב [ה] (תהלים קו) וירא בצר להם בשמעו את רנתם וכו' [ו]. הנה ע"י נגינה נמתקין הדינין, כמ"ש בזה"ק (פינחס רטו. [ז] הקשת היא השכינה [ח], ותלת גוונים דקשת הם האבות, והם לבושיין דשכינתא [ט]. וכשהיא מתלבשת בלבושיין דנהירין, אזי וראיתיה לזכור ברית עולם [י], אזי וחמת המלך שככה [יא]. משל למלך שכעס על בנו, וכשהמלך רואה המלכה בלבושיין דנהירין, אזי מרחם על בנו [יב]. ואותיות התפלה היא השכינה, כמ"ש (תהלים נא) אדני שפתי תפתח, שהדיבור הוא שם אדני, ונקרא קשת, כמו שפרש"י [יג] בהרבי ובקשתי לשון תפלה [יד].

וקול הנגינה הם תלת גוונים דקשת, שיש בקול אש מים רוח [טו], והם שהם שלשה אבות [טז], שהאבות הם שלשה גוונים דנהירין, שבהם וראיתיה לזכור כו'. נמצא מי שמנגן אותיות התפלה [יז], וקול הנגינה הם בְּכוֹת ובבהירות גדול, אזי מליביש את השכינה היינו האותיות, בלבושיין דנהירין, וקב"ה רואה אותה, אזי וחמת המלך שככה : וזהו "פרש"י בשמעו את רנתם

בזכות אבות [יח], היינו השכנגינה, שהם תלת גוונים דקשת כנ"ל, בבהירות ובכוֹת גדול. כי התלת גוונים, הם האבות כנ"ל, והם לבושיין דשכינתא, וכשהלבושיין נהירין בכוֹת ובבהירות, נקרא זכות האבות, אזי וראיתיה לזכור ברית עולם, אזי וינחם כרום חסדיו [יט]. היינו וחמת המלך שככה, ונמתק הדינין : גם ע"י אמונת חכמים, שמאמין שכל דבריהם ומעשיהם אינו פשוט, ויש בהם רזין, ע"כ מליביש את הקשת בלבושיין דנהירין, אזי וראיתיה לזכור ברית עולם. כי הצדיק הוא כהי' קשת [כ]

כמו שאמר רשב"י לריב"ל הנראה קשת בימך וכו' (כתובות עז), ואיתא בזה"ק כ"פ פנחס דף רמ"ז מי שעובדוי לאנחרא בהון מטרוניתא ולמפשט מינה לבושיין דקדרניתא²² דפשטין, ולקשטא בלבושיין דגוונים נהירין דרוזין דאורייתא, מה כתיב ביה וראיתיה לזכור ברית עולם, דאור רז ותקרי, ובההיא זימנא מליק מיניה רוגזא דבריה וחמת המלך שככה : גם מי שעושה לבוש נאה לצדיק [כג], על ידי זה נמתק הדינים : גם זה

בחינות תקיעות, כי תקיעה שברים תרועה הם האבות אברהם יצחק יעקב, וסימנך קש"ת היינו תקיעה וכו' (זוהר[כד] פנחס רל): וזהו פ', (איוב כב) והיה שדי בצריך. כי שם שדי הם האבות ושם רלא, כי ש' תלת ענפי האילן שהם האבות. והם שלשה שמות היהודי, ה' אלקיננו ה' [כז], שהם י"ד אותיות, והם

י"ד של שדי [כז], ור"ת של אברהם יצחק יעקב, הם הר"ת של י"י אלקיננו י"י : (תהלים יט) אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם, זה בחי קשת וקול, תלת גוונים דקשת:²²

מג [כז] דע כי הדיבורים של הרשע שהוא בר דעת, מולידים ניאוף בהשומע [כז]. כי הזוונים נמשכים מהדעת, כמ"ש (בראשית ד') והארם ידע את חוה אשתו, וכתוב (במדבר לא) כל אשה יודעת איש. אך יש שני לאמיני זוונים, היינו זווג דקדושה, הוא התקשרות לצדיקים ואל התורה ואל השי"ת, זה נמשך מדעת דקדושה [כז]. וזוונים של עבירה,

נמשכים מדעת דקליפה. והדיבור הוא התגלות הדעת, כי אין יודעים מה שבדעת, אלא ע"י הדיבור, כמ"ש (תהלים יט) ולילה לילה יחזה דעת, יחזה מלשון דיבור, שהדיבור מדבר מה שבדעת [כז]. וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבלים, מוליד אוירים ארסיים של ניאוף [כז]. והשומע ממנו הדיבורים [כז] ונושם נשימות, מכניס בגופו אלו האוירים. ולפיכך בכלעם שהוא בחינות דעת דקליפה, כשדרה"ל (אפרי וזאת הברכה, וזהו שמות כא, ובלק קצנא) על פסוק [כז] לא קם כמשה וכו' בישראל לא קם אבל באמונת קם ומנו כלעם. כי משה הוא דעת [כז] ולזה נקרא דורו דור דעה [כז], ולכך כשנמלו מואב עצה ממדיו, אמרו להם אין כחו אלא בפה, כי הפה הוא התגלות הדעת, אמר מואב אף אנו נבוא עליהם באדם שכתו בפה [כז]. כי הוא

גם כן דעת דקליפה, כמו שכתוב (קהלת ז') את זה לעומת זה עשה אלקים. וז"ש [כז] יודע דעת עליון, ודרז"ל (ברכות ז') שידע מתי הקב"ה כועס [כז]. כי כשהדעת אינו בישוב, אזי יש כעס, כשארז"ל (פסחים סו ע"ב) כל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו. ולפיכך כשכעס משה רבינו ע"ה על אנשי הצבא כשבאו ממדון [כז], נסתלק ממנו הדעת, והוצרך לאעזר לומר הלכות מבילות כלים [כז]. וכשהדעת שלם אזי אין כעס, כמ"ש (ישעיה יא) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי בני מלאה הארץ דעה

[כז]. ובלעם היה מסתכל בדעת דקליפה שהוא מותרות של דעת עליון, וכשמשנתה, ידע שהקב"ה בכעס. נמצא שבלעם הוא דעת דקליפה, וע"י דיבוריו הוליד אוירים ארסיים של ניאוף, לזה כשבאו ממלחמת מדיו, נאמר (במדבר לא) ויקצוף משה על פקודי החיל, ויאמר החיתם כל נקבת, הן הנה היו בדבר בלעם, בדבר דייקא, כי ע"י דבריו, שהוא התגלות הדעת שלו, הוליד ניאוף במדיו, ולפיכך כשבאו ממלחמות מדיו, כתיב (שם) ויקרבו אל משה ראשי הפקודים וכו', ויאמרו ונקרב את קרבן ה' וכו' לכפר על נפשותינו לפני ה', ודרז"ל (שבת סד).

שכך אמרו אע"פ שמדיו עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו מד[כז]. אמרו הו"ל (ב"ר פ"א [כז]), למה התחילה התורה

הי"ם הנה נמצא כבר בדפוס דהיינו שהוא מלשון רבנו ובטעות הקוף בסוגריים מתורג. (בדפורי נדפס בשנת ד'רס ובתפארת חתון) גם בדפורי ותורג. דקדרניתא, ומתורג דקדרניתא [כז] דע"ה וזהו רע"מ דף רע"ג: והיא איהו לבושא דשכינתא לבושא דצדיק דאתקרי ברית קשת [כז] דע"ה מיהנא שם [כז] דברים ו' ד' שמע ישראל וגו' ועיין זוהר רע"ט פנחס רלא. ש' מן שד-י' תלת ענפי אילן אבות דאינו ה' אלקים ה' ובחן יד אהון ע"ש. ועיין זהר בא מן הג"ל [כז] דע כאן הוא מהוה רע"ט רלא. הג"ל בדפורי נדפס כאן תורות פה עד קר וקא אח"כ תורה מג תורה זו היא לשון רבינו ו"ל לא ידוע מתי והיכן נאמרה [כז] עיין שיחת הר"ן אות ק [כז] תורג-מינים [כז] עיין זוהר חקת קפ. עה"פ ש' בעליך שטסה וכו' [כז] עיין גליין בחי' בעלה דמטרוניתא [כז] עיין בינו בחי' ויקרא כה א' ובחנות הלבבות שער השני שער הבחינה פ"ה- הלשון קילוסם הלב [כז] (זוהר[כז] הנפש) [כז] עיין אור החיים במדבר כה י' עה"פ צורר את המדינים ה' התבטא שם - ארס תארט ניאוף [כז] עיין תורה לא אות ח'

22 המ"ם הנה נמצא כבר בדפורי דהיינו שהוא מלשון רבנו ובטעות הקוף בסוגריים מתורג. (בדפורי נדפס בשנת ד'רס ובתפארת חתון) גם בדפורי ותורג. דקדרניתא, ומתורג דקדרניתא [כז] דע"ה וזהו רע"מ דף רע"ג: והיא איהו לבושא דשכינתא לבושא דצדיק דאתקרי ברית קשת [כז] דע"ה מיהנא שם [כז] דברים ו' ד' שמע ישראל וגו' ועיין זוהר רע"ט פנחס רלא. ש' מן שד-י' תלת ענפי אילן אבות דאינו ה' אלקים ה' ובחן יד אהון ע"ש. ועיין זהר בא מן הג"ל [כז] דע כאן הוא מהוה רע"ט רלא. הג"ל בדפורי נדפס כאן תורות פה עד קר וקא אח"כ תורה מג תורה זו היא לשון רבינו ו"ל לא ידוע מתי והיכן נאמרה [כז] עיין שיחת הר"ן אות ק [כז] תורג-מינים [כז] עיין זוהר חקת קפ. עה"פ ש' בעליך שטסה וכו' [כז] עיין גליין בחי' בעלה דמטרוניתא [כז] עיין בינו בחי' ויקרא כה א' ובחנות הלבבות שער השני שער הבחינה פ"ה- הלשון קילוסם הלב [כז] (זוהר[כז] הנפש) [כז] עיין אור החיים במדבר כה י' עה"פ צורר את המדינים ה' התבטא שם - ארס תארט ניאוף [כז] עיין תורה לא אות ח'

א' שיר השירים ה' טו
ב' את א'
ג' זהר בא דף מג. ד"ק איהו חר ואיהו תלמא וגו'
ד' עיין תיקון סך דף קד- מים מתחם רוח טריאה וכו'
ה' מהלב ובנשיות הוא הבל דהיינו חום ולחות (רוח)
ו' עיין שער שבעי המנוחות קדושים אהרות שעטנז
ז' אברהם חסד בחי' מים יארת נבורה בחי' אש
ח' יעקב הפגרת בחי' רוח כירוע
ט' אגדת אבות פ"ו אונן נול היה דוד
י' בתורג- פרש"י, בדפורי- פ"י רש"י, בתורג- שפרש"י, בתורג- (שפרש"י) ובחשכט- שפ"י השי'
יא' וז"ע שחולק בזה על כל המדרשים שלמדו זכות אבות התפוסק הסגור. עיין דברים רבה ב' כג וילקוט שמעוני שם רמז תתכו ומדרש תהלים פרק קל וילקוט שמעוני שם רמז תתסה, וירושלמי תענית דף ג. ומצאתי תהלים ע"פ פרש"י מונה ע"פ כתי' (ע"י הרב חיים פרדס הוצאת סכון יד מרדכי) שם רש"י מבטח משובשת ששטטס הריסא וגם התקודות לא הונחו במקום הנכון.
יב' תהלים קו מה הוא פסוק הסגור והמסך לבשמעו את רנתם הג"ל
יג' זוהר רע"מ פנחס רל.
1 א' שיר השירים ה' טו
2 עיין תרגום שם
3 סוף המסוק הג"ל
4 עיין שיערי אורה שער ג' ה' ספירות ח' ה'
5 תורה זו היא לשון רבינו ו"ל. נאמרה בראש השנה (ש"ש פ"ה ע')
6 ע"ש פרש"י עיין ליקון
7 ע"ש בעיקר ברע"מ וע"ש שהמפרשים פירשו שהמתקת הדין נעשה ע"י תורת הנסתר ורבינו מרדכי שפעשה על ע"י התפילה בניגון.
8 ע"ש ברע"מ ועיין זוהר בשלח סו: ובתקון י' דף לו:
9 נבצא שקשת גוונני הקשת הם שני דברים. ועיין במדרש (במדבר רבה ד' מדרש תהלים כ' ז') וילקוט שמעוני שם רמז תש ותמא) שקשת תכלת ועיין תורה סט שהמלכות תכלת. עוד עיין קהלת יעקב הקושיא כיון שקשת דבר בעני למה לא נראתה בניי חוקיהו וריב"ל (במנוחות עז): וע"ש תירוק הרמ"א והש"ל' חק'. ועיין יערות דבש ח"א יב חלקל בין קשת המביע שני הוא גונון לקשת של תכלת.
10 ארסית טו טו
11 אסתר ו' י', ועיין מגילה טו. דקאי גם הקב"ה. (*)
12 עיין זוהר פנחס הג"ל
13 עיין כאן מהוהו ומתרג"מ פנחס הג"ל
14 בראשית מב כב (פרש"י חכמתי ותפלתו)

תורה אור
שיר השירים ה (טו) שוקיו עמודי שש מקדשים על אנני פו קדוהו פלגנון קהור קאריים:
תהילים ד (ו) זבחו זבחי צדק ובשחו אל ידו:
תהילים פה (יד) צדק פלגני יחלך וישם לידך פקעיו:
תהלים כ (ה) יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא:
תהילים לג (יא) עצת ידו לעולם תעמד מחשבות לבו ליד ידו:
ישעיהו יד (כז) פי יקון צבאות יצן וגי יפר ידו הנטיה וגי ישיבנה: פ

תורה מב
תהלים קו (מד) ויבא בצר לים בשמעו את רנתם: בראשית נח ט (טו) ויקמה הקשת פגון וראיתיה לזכר ברית עולם בין אלהים ובין כל נפש תיה בכל בשר אשר על הארץ:
אסתר ז (י) ותלת את הקן על העץ אשר הכין למוידי ונתת הפלך שךכה: פ תהילים נא (יז) ארני פשתי תפתח ופי יגיד התקלקת: בראשית ויחי מה (כב) ואני נמתי לך שכם אהר על אחרך אשר לקחתני מיד האמרי בחרבי ובקשתי: פ תהלים קו (מד) ויזכר להם בריתו וינחם קרב חסדו חסדיו:
איוב כב (כח) וקרה שדי בצריך וקפי תועפות לך: תהילים יט (ד) אין אהר ואין דברים גלי נשקע קולם:

תורה ג
בראשית ד (א) ויבא ידע את תנה אשתו ותהי ותלד את קין ותאמר קניתי איש את ידו:
במדבר מטות לא (יז) ועתה יהרנו כל יקר פשן וכל אשה ידעת איש למשכבו וקר יהרג:
תהילים ט (ג) יום ליום יביע אהר וליקה לליקה ומה ידעת:
דברים וזאת הברכה לר (ו) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו יקון פנים אל פנים:
קהלת ז (יד) ביום סוכה היה בטוב וביום קרה ראה גם את זה לעפת זה עשה האלהים על דברת שלא יבצא האדם אחריו מאיפה:
במדבר בלק כד (טו) נאם שפע אמרי אל יודע דעת עליון ממותו שדי יצאנו נפל גלויו ענינים:
ישעיה יא (ח) וישעו זיג על חר פתו ועל מאורת צפעוני גמול יהו קהיה: (ט) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ידו פנים לים מכסים:

דברים לו א'
שער מאמרי רשב"י על שיר השירים, שער הכוונות נפילת אפיים סוף דרוש ה, ופסח דרוש א, שער הפסוקים שטות, ופ' עקב ד"ה וסוד הענין ומבורה טו אות ז, ותורה לו אות ב' וע"ש בהערה
ויקרא רבה פ"ט (וזהר ח"ב סב: וז"ל חקת סוף מאמר למנצח על שושנים, ספר הקנה ד"ה ענין יריאת המקום, ע"ה שער לב פ"א ובשער הכללים ענין יריאת
בעלעץ חיים - פ'
* כמובא בפרש"י פ"ב בלק (במדבר כב ד)
כא במדבר כו ט'
כב סם בפסוקי כא עיין פרש"י שם
כג ע"ש בפסוקים שקודמו לזה וגו' זאב עם כבש וכו'
כד עיין עיין יעקב ר"ה שם על עין יעקב
כה בדפורי נמצאות כאן תורות קק עד חק ורק אח"כ תורה טד ומה
כה תורה זו לשון רבינו ו"ל נאמרה באילול תקסב בשבת נצבים וכו' ימים לפני ראש השנה) היא השבת הראשונה שאחר התקריבות מותרת לרבינו (ה"ח)
כז סם בעשירה או רק לפני שיר ש"ק ח"ה תנט הובא בפרש"י הראשון עה"ת

מאמר להתרחק מדיבורים של רשע

מספח"ק לקוטי מוהר"ן

לשון רבנו, זכרוננו לברכה

זמן אמירת התורה

לח ידוע היכן ומתי נאמרה תורה זו

פתיחה

בתורה זו מבאר רבינו הנזק הנורא שיש בשמיעת אדם בר דעת דקליפה, ממש זה לעומת זה, לתועלת הנפלאה שיש בשמיעת בר דעת דקדושה. ולדוגמא מדבר מבלעם הרשע שהיה עומד כנגד משה רבנו הבר דעת דקדושה שלימד דעת נפלאה לכל עם ישראל היוצא מצרים מבית עבדים כמ"ש "אתה הראתה לדעת", כמבואר בתורה ד'. ולעומתו בלעם שגרם בהבל פיו לטומאת התאוה הנוראה לכל ישראל, דור דעה אחרי ארבעים שנה במדבר, בארס דיבורו שהיה טמון בברכתיו, שעי"ז נפלו כמה אלפים מישראל לעבירה ממש ונהרגו.

שיחות אין

לקוטי הלכות אין

הקדמה

בתורה זו מבאר רבינו גודל הנזק שבשמיעת דבור של אדם רשע בר דעת, והדוגמא לרשע בר דעת הוא בלעם הרשע שעליו העידה הגמ' שהוא כמשה רבנו במדרגת הדעת, כדאיתא בספרי ובוזוהר עה"פ "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" אבל באומות קם/ו ומנו בלעם. ומשה הוא הדעת, כמבואר בכהאריז"ל כ"פ, ולכן כל דורו נקרא דור דעה, כדאיתא במדרש ובוזוהר. ו"זה לעומת זה עשה ה'" את בלעם כנגד משה רבינו, לכן שבח עצמו בלעם יודע דעת עליון. ואמנם צ"ע במה הוא שווה למשה רבינו.

ונ"ל לבאר את המושג "דעת" דאיתא שהוא לשון חיבור כמ"ש "ואדם ידע את חוה". בכהאריז"ל מבואר שהדעת מחבר תחילה בין החכמה לבינה ואח"כ בין המח ללב, כדי שכל מה שיודע בשכלו יגרום להתפעלות הלב ויביא לעשייה וקיום בפועל.

ועיקר הדעת מבואר בתורה עב היא שיודע את האמת של מציאות הש"י בעולם וכמו שאמר יתרו כשבא להתגייר "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים". וידיעה זו היא שכל גדול של אמונה, דהיינו מקיף שמאיר בלב הרגשת אמונה ויראה, אבל לא מתלבש במהלכי שכל, כלל לכן א"א לספר הרגשה זו מאחד לחברו, וכדאיתא בבוזוהר נודע בשערים בעלה כל אחד כפום מה דמשער בליביה.

והשכל הזה מקורו בחכמה שהיא השגה עד כמה רחוקה ממנו ההשגה האמיתית בו ית', והיא בחי' הבוק של טיפת אור אמת המאיר בעולם/ו. וע"י הדעת מחבר ויורה כחץ את החכמה לבינה, ואזי מתבונן האדם בשכל הזה ומבין עוצם רוממות הש"י שהוא חיות כל העולמות ורק ממנו כל הטוב, ואין רע אלא הניתוק ממנו ית', וכנ"ל "כי גדול ה' מכל האלקים", דהיינו גדול מכל איזה כח שנדמה שיש בעולם למלא חסרוני, כי הכל הבל ודמיון לעומת הטוב של הקב"ה. כל זה הדעת, והיודע זאת נקרא "בר דעת". ודעת הזה מבואר בתורה עב שהוא מפיקע מיצה"ר הגשמי/ו, וכן מבואר בשבחי הר"ן סימן טז/ו שאפילו עכו"ם שיש לו דעת הזה בטל ממנו יצה"ר הגשמי.

א סבת תשע ירושלים

² מקשים (רש"י כי תשא ומהרש"א ב"ב טו) מברכות ז. שמשנה רבינו בקש ונפלינו עמך וכו' דהיינו שלא תשרה שכיתך על הגויים כיצד יתכן שבלעם היה נביא. רש"י תירץ שלא שרתה שכינה על בלעם אלא נופל וגלוי עינים. ומהרש"א הקשה עליו מאיוב ע"ש ותירץ שמשנה ביקש כן על אחר פטירתו ואילו בלעם היה בחייו. עוד מקשים מנדרים לח. אין הקב"ה משרה שכינה אלא על חכם גבור ועשיר ועניו ואילו לבלעם לא היו מדות אלה. ותירצו (נחלת יעקב) עפ"י עיון יעקב ורשב"א שם שזה דווקא להשראת שכינה בקביעות ואילו על בלעם היה בדרך מקרה.

³ להבין זאת עיין לק"ה ערובי תחומין הלכה ה' שם מבאר מוהרנ"ת את כוונות האריז"ל לקריאת שמע. ומבאר שם שיש יחוד חכמה ובינה תמידי לקיום העולם שממנו יש בעולם הארה חלשה של אמת והיא שרש כל האמונה בעולם שכל הרוצה להאמין יש לו מהיכן לשאוב את התחלת האמונה. ולכן היא חלשה כדי שיסאר בחירה לאדם. ועי"ש ארכיות העניין הבאנו כל זה בהקדמה לתורה ג'.

¹ תורה עב – ובאמת מי שיש לו דעת צח כל שהוא, היצר הרע הזה, הוא אצלו שטות גדול ושגגון, ואין צריך שום התגברות לנצח אותו. ואפלו מה שנקחש בפיני ההמון לנסיון גדול, כגון הנסיון של תאנות נאוף, הוא אצלו שטות, ולא נחשב לו לשום נסיון כלל (א). כי מי שיש לו שום דעת, ויודע מעט מגדלת אדונינו הבורא ותברך שמו, כמה שקתוב (תהלים קל"ה): "כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדנינו מכל אלהים". ואי אפשר להסביר זה, לא בקתב ולא בעל פה (ב). כי גדלת השם ותברך הוא רק לכל חד לפום מה דמשער בלבה, כמו

ואמנם בזה שווה הבר דעת דקדושה והבר דעת דקליפה.

ולפי זה נראה ברור מה שהשוו חז"ל את בלעם למשה רבנו, שכמו שמשה רבנו הוא הדעת כן בלעם יודע דעת עליון, אין הכוונה שיוודע את דעתו של הקב"ה כמו הצדיק שיוודע לכווין לדעתו, כמבואר בתורה ק"ך, וכמבואר בגמ' ברכות ז. ששאלה השתא דעת בהמתו לא ידע דעת עליון הוה ידע. אלא מלמד שהיה יודע לכוון את השעה שהקב"ה כועס. נמצא שידע היטב וברור את מציאות הקב"ה ואת כוחו, (וברור הדבר כשמש שהרי דיבר עימו ית') ממילא ברור שלא היה לו שום יצה"ר גשמי כלל (כנ"ל בתורה עב) אלא שמרוע מזוג שהיה כולו רע בעצמו¹, לא רצה שהדעת הזו תחייב אותו, דהיינו שאע"פ שהיה לו הדעת הנ"ל לחבר חכמה ובינה וידע היטב כי גדול ה' מכל האלקים, אבל את ההבנה עד כמה שידיעה זו מחייבת אותו לשפלות וענווה ויראה מהש"י ועשיית רצונו בלבד, דהיינו להאיר הבנה זו להתפעלות הלב שיביא לקיום ועשיית רצונו ית' זה לא רצה. וזו קליפת עמלק (ס"ת ר"ק ר"ע כ"ל היו"ם) שהיתה בו (כמבואר זה וכל הנ"ל בר' צדוק רסיסי לילה לב¹) וכמבואר בתורה יט תנינא שקליפת עמלק עומד בין המח ללב לכפור בעיקר, דהיינו במעשה, שהוא העיקר ולא המדרש כמבואר באבות (א' יז), כי עמלק רוצה שכל המצוות ישארו רעיון שכלי לבד. כמבואר שם.

ולפ"ז קשה מדוע א"כ בלעם טימא עצמו כל כך בעבירות מגושמות כאלה עם אתונו, ולפי הנ"ל שלבר דעת אין יצה"ר גשמי, מוכרח שהיה להכעיס ולזכות בכוחות הטומאה כדי להתחזק בכוח הכישוף המכחיש פלמיא של מעלה ולשם כך היה מגביר כח הטומאה והדין. וכמבואר בעמק המלך שער יד פרק קי כיצד בלעם למד אצל עזא ועזאל והיה בא אליהם לחדש כוחו בכל פעם ושם מבואר גם כיצד בלק עשה כן ולשם כך היה משחית ורעו כדי שילך הדין לחיצונים לקבל תגבורת ח"ו. עוד ע"ש שער טז פרק יט גם שם רמוז שהיה בלעם עם אתונו כדי לקבל כח מהסט"א. עוד עיין אהבת יהונתן (איבשיץ) על הפטרת בלק/י"ו שם מבאר שבלעם טימא עצמו עם האתון כי ע"ז היה משביע את השד שבה לצורך הכישוף וכו' ע"ש. עוד עיין תורה ד' תנינא ולק"ה ברכת השחר ה' אות עב ואות צב – שיש חכמים להרע שהם מצח הנחש ויש חכמים שהם חיות רעות ובלעם היה מצח הנחש ובלק חיות רעות, ומצח הנחש הוא הרע בעצם שכל עסקו להכחיש את האמת שכל העולם תלוי ברצונו ית'. ומשמע שם שבלעם הוא רשע להכעיס ובלק לתיאבון.

וצ"ע למעשה כיון שרשע בר דעת הוא כבלעם א"כ כוונת רבינו בתורה זו לדורות, הרי בלעם אחד היה וכמבואר במדרש² שלא יאמרו האומות אילו היה לנו נביא כמשה גם אנו היו מקבלים את התורה. אלא

שְׁתַּחֲבֹת בַּזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (וי"א ק"ג) "נוֹדָע בְּשִׁעְרֵים בְּעֵלְהָ", לְכָל חַד לְפִנֵּי מֶה דְּמִשְׁעֵר בְּלִבָּהּ. וּמִי שְׁוֹכֵחַ לְשִׁעֵר בְּלִבּוֹ אֶת גְּדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִבְרָא אֶצֶל זֶה אֵינוֹ נֶחְשָׁב שׁוֹם דְּבָר לְנִסְיוֹן, וְאֵין צָרִיף שׁוֹם הַתְּגַבְּרוֹת עַל זֶה:

¹ שבו מוהר"ן – אות טז – ואמר שמי שהוא רק חכם אמת אפלו עכ"ם, מאחר שהוא רק חכם אמת, ראוי שלא יהיה אצלו התאוה הזו נחשבת לתאוה כלל.

¹ כמבואר גם בגמ' שאפילו בגהנום ששם ידע היטב את האמת לא יכול היה לשנות טבעו שהיה שונא את ישראל. עיין גיטין נו. אונקלוס אסקיה לבלעם בנגידא (העלה את בלעם בנגידא) אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא, אמר ליה ישראל, מהו לאידבוקי בהו, אמר ליה לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים, אמר ליה דיניה דההוא גברא במאי, אמר ליה בשכבת זרע ורותחת. אול אסקיה בנגידא לפושעי ישראל אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אמר ליה ישראל מהו לאדבוקי בהו אמר ליה טובתם דרוש רעתם לא תדרוש כל הנוגע בהן כאילו נוגע בבבת עינו אמר ליה דיניה דההוא גברא במאי אמר ליה בצואה רותחת דאמר מר כל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי אומות העולם עובדי ע"ז.

¹ עיין ר' צדוק הכהן בספרו רסיסי לילה אות לב – והנה בעמלק נאמר תמחה ואין מקבלים גרים ממנו (מכילתא סוף פרשת בשלח) נמצא שאין בו טוב כלל ואיך אפשר זה ומנין לו חיות וקיום בעולם הזה כלל. ונראה כי הוא הדעת דרע דלכן נקרא ראשית גוים כי דעת הוא חיבור חכמה ובינה שהם ראשית. וזהו שבא נגד משה שהוא הדעת וכו' מיד בריפוי ידים מדברי תורה שהוא הדעת את ה' גובר דעת אחרת רחמנא ליצילן.

ובאמת יודע דאל אחר אסתרס ולא עביד פירין (וזהו ח"ב קג). שאין שם מידת הדעת כמו שכתב האר"י ל. והוא מה שאמרו במדרש (אסתר רבה א, יא) על פסוק (אסתר א, ב) כשבת המלך דאומות העולם אין להם ישיבה פירוש ישיבה נקרא שהדעה מיושבת והם אין להם ישוב הדעת כלל כי דעת נקרא חיבור מוחא וליבא היינו שאינו רוצה אלא מה שמבין בשכלו שטוב ושראוי לעשותו ולא מחשב רק מה שרוצה. והוא מי שלבו ברשותו מה שאין כן ברשעים הן ברשות לבן (בראשית רבה לד, י) היינו אף על גב שיוודע שזה לא טוב לבו מתאוה לזה ואי אפשר להטות מתאוות לבו וזה נקרא שאין לו דעת. והוא מתברר בבירור באותן שהם מדעת שברע כמו בלעם שהיה גם כן נגד משה רבינו ע"ה כמו שמובא בספרי (סוף פרשת ברכה) אבל באומות העולם קם:

וכן יודע דבלעם ועמלק חד ואותיותיהן מצטרפין וכן אמר על עצמו (במדבר כד, טו) ויודע דעת וגו' ובו נתברר שהגם שהיה יודע מעלת ישראל כמו שאמר בעצמו עם כל זה לא יכול להטות מתאוות לבו לבקש לעקרם. וכן המן שאמר לו (אסתר ו, יג) לא תוכל לו כי נפול תפול ועם כל זה לא זו מרצונו הגם שמבין שאין זה ביכולתו כלל. כי זהו ענין הדעת דרע היינו שרצה השם יתברך לברוא זה גם כן בעולם כח זה המבכר שהרע אין בו ממשות ושהדעת שלהם מברר שאין לו דעת.

¹ אהבת יהונתן – הפטרת בלק – והנה לכאורה יש להבין מ"ד בגמ' בלעם היה שוכב עם אתונו וכי לא היה לו בתי זונות עד שהיה צריך לשכיבת בהמה. גם י"ל למה לא חרד מיד כאשר נפתח פי האתון. וזה יובן היות נודע שיש מכשפים הקוסמים ומשביעים את השד בגופם ואז יפלו לארץ משוללי הדעת כמו חולי הנכפה רחמנא ליצילן. והשד יגיד להם לפעמים עתידות מה שנודע לו. אכן הם לא יבינו מה שיגיד להם השד רק אחר יושב וכותב דבריהם. כי הם אינם שומעים דבר בהיות שהם בעת ההיא נעדרי החושים. וזהו היה ג"כ ענינו של בלעם שהיה נופל וגלו עינים כמו אותם המנחשים הנוכרים למעלה הנופלים והשד מגיד להם אמנם ביני לביני שהם משביעים השד בגופם מומנים להם סופר הכותב דבריהם עד כי יקצו משנתם ואז יגידו להם מה שדברו משא"כ בלעם גס רוח הלך שפי לבדו שלא היה כבודו ליקח סופר. וזהו היה עניניו שהשביע השד באתונו להגיד מתוכו עתידות והוא היה שומע מה שהאתון מדבר. משא"כ אם ישביע השד בגופו או יודע הסופר טרם שהוא יודע. לכן טימא את עצמו יותר ע"י אתונו. ולפיכך כאשר נפתח פי האתון לא חרד כי זהו דרכו כל הימים תמיד ע"י כישוף השד באתונו.

² תנא דבי אליהו רבה אמצע פרק כח – ובלעם והוא האחרון שבכולם ולא הניח הקב"ה דבר בעולם שלא גילה לבלעם ומפני מה מפני שגלוי וידוע לפניו יתברך שמו שעתידין כל העכ"ם מכחישי התורה לומר לפניו יתברך שמו ליום הדין רבש"ע אלו נתת לנו נביא

מוכרחים לומר שאע"פ שאין בר דעת כזה רשע, אבל למחצה שליש ורביע ואפילו קצת דעת דקליפה מזיק וצריך להרחיק ממנו. ונראה הכלל כל שיודע האמת ואין בו רצון לקיים הוא דעת דקליפה.

בתורה זו מבאר רבינו את פרשת פנחס ומטות כיצד נפלו דור המדבר דור דעה לכזה חטא מכוער לזנות עם בנות מואב ומדוע נאמר לישראל צרור את המדיינים ומדוע בקשו הנשיאים כפרה כשחזרו משם. אע"פ שבפשט נראה שבלעם לא הצליח לקלל את ישראל ואדרבה ברכם, ורק אחרי הכל כשעמד לחזור לביתו יעץ עיצת הזימה שבה נפלו אלפים מישראל. מחדש כאן רבינו שדייקא בכל דבורי הברכה שלו, שם נעוץ הארס הנורא שעל ידו הצליחה ונתקיימה עצתו שיעץ בסוף. וכפי שיתבאר, שרק החיצוניות של דיבורו היה תיבות קדושות של ברכה ונבואה¹⁰, כפי שמשך ועצר הקב"ה את פיו בחכה ורסן כמבואר במדרש הובא בפרש"י, אבל ההבל שבקולו דהיינו הפנמיות שיצאה ברוח פיו והתפשטה באויר המקום היתה ארס של טומאת ניאוף נוראה.

תורה מג [יא]

דע כי הדיבורים של הרשע שהוא בר דעת להיטות שיודע נשכלו שה' הוא האלקים, ואעפ"כ מתגאה שלא לעשות לו, מולידים ניאוף בהשומע את דבריהם¹¹ והגוסס את הכל פיהם [יג]/יז. כלקמן שאומר שומע ונוסס את הכל לזכרם. כי הזווגים נמשכים מהדעת כי התקשות וזיווג מאונס או שוגג אינה זיווג, וענת לשון זיווג כמ"ש (בראשית ד') **והארם ידע את חוה אשתו**, וכתוב במלחמת הנקמה במדיינים שנלכדו ונאכל להרוג (במדבר לא.)¹² **כל אשה יודעת איש** אע"פ ששם הכוונה מגיל שלש שראויה לזיאה, הראייה מדנקט לשון יודעת על ענין זיווג. והזיווג נקרא דעת כי כלל דעת הוא מעשה קוף בעלמא. וכן אמרו על יעל ואסתר כיון שהיה כלל דעת היא סיבה לפטור כי היא כקרקע עולם.

אך יש שני מיני זווגים, היינו זווג דקדושה, הוא התקשרות¹³ לצדיקים ואל התורה ואל השי"ת שהם אחד, זה נמשך מדעת דקדושה [יז]/יח. וזווגים של עבירה להיטות התקשות לכל דבר

כמשה היינו מקבלים תורתך לפיכך נתן להם הקדוש ב"ה את בלעם שהיה מעולה בחכמתו יותר ממשה משה יתר בדבר אחד מבלעם ובלעם יתר בדבר אחד ממשה.

¹⁰ וזה רמזה לו האתון כמו שאני מדברת ואע"פ לא עליתי עי"ז למעלת מדבר כן אתה מתנבא ולא עלית עי"ז למעלת נביא, כי הדבור רק עובר דרך ולא שינה את מהותך בכלום. (ריצ"ח)

¹¹ תורה זו היא לשון רבינו ז"ל לא ידוע מתי הויכח נאמרה

¹² לכאורה משמע שאפילו בלא שמיעה שהרי בלעם עמד על הר במרחק ראה אל כל מחנה ישראל שהיה יב מיל שאינו מרחק שמיעה. אבל עיין בליקוט שמעוני בלק רמו תשסו שהקב"ה נתן כח בקולו והיה עולה מסוף העולם ועד סופו. ועיין בסוף התורה מבואר שראשי הפקודים שיצאו לנאוף במדיין נכשלו גם הם בהרהורי ניאוף מארס הבליז של בלעם, וזה היה זמן מאוחר יותר שאז הם בוודאי לא שמעו קולו, ואולי כיון ששמעו בזמן שברך את ישראל כבר פעפע בהם ארס דבוריו והויכח לאחר זמן. ועיין בסוף התורה שם בארנו שכיוון שבלעם גר במדיין שם פעפע ארס דבוריו תמיד בחזק וזה הטעם שבנות מדיין היו פרוצות יותר מבנות מואב שעל כן נאמר צרור את המדיינים ולא את המואבים כביאור הכלי יקר שם.

¹³ עיין שיחות הר"ן סימן קו

¹⁴ עיין שיחות הר"ן סימן קו – ויש חכם שהוא חכם אפלו בחכמות התורה ואין לו אמונה בה. ואלו החכמים שאין להם אמונה נקראים בעלי ראתן. כי חכמה אמיתית דהיינו עם אמונה נקרא ראייה, כמו שכתוב (קהלת א טז): "ולבי ראה חכמה" וכו'. ולעומת זה החכמים שאין להם אמונה נקראים בעלי ראתן (רלב) וכמו שפרש רש"י שיש להם שרץ במחם (רלב) (היינו שיש להם טומאה וכפירה במחם).

וצריכין להרחיק מאנשים אלו שהם בחינת בעלי ראתן אפלו משכונתם כי ההבל פיהם מזיק לאדם כשר שיפל לתאות נאוף:

כי זיווג דקדושה הוא על ידי בחינת דעת כמו שכתוב (בראשית ד א): "והארם ידע" ואלו הבעלי ראתן שדעתם מקולקל ופגום ויש להם שרץ במחם על כן זיווגם נאחז בקלפה ועל כן הם נואפים (כי נאוף תלוי בעינים). כי חכמת אמת שהיא בחינת ראייה כנ"ל בחינת עינים, על אלו החכמים נאמר (איוב לא א): "ברית כרתי לעיני" וכו'. אבל הבעלי ראתן הם נואפים. וזה שדרשו רבותינו וזכרונם לברכה (על במדבר טו טז): "ולא תתורו אחרי לבבכם" וזה מינות "ואחרי עיניכם" וזה נאוף (ברכות יב): כי זה תלוי בזה כנ"ל. ועל ידי חכמה עם אמונה נצול כנוצר לעיל.

¹⁵ במדבר פרק לא (יז) וְעֵתָה הֲרֹגוּ כָל זָכָר בְּטוֹף וְכָל אִשָּׁה יָדְעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ:

רש"י (יז) וכל אשה יודעת איש – (יבמות ט) ראויה להבעל אף ע"פ שלא נבעלה ולפני הציץ העבירות והראויה להבעל פניה מוריקות: חוקוני – [וכל אשה יודעת איש – מנהג הוא שדרך איש לפתות את האשה אבל בנות מדין שהיו פרוצות ופתו את ישראל כתיב בהן וכל אשה ידעת איש].

¹⁶ משמע שהתקשרות הוא בחי' זיווג ועיין תורה קלה שהתקשרות היא אהבת נפש ועיין תורה ד' בביאור הרב"ח תיקון עצלות ותאוות ע"י התקשרות ולפני כן באות ח' מבואר שזה ע"י הסתכלות בצדיק נמצא שהתקשרות היא הסתכלות ואמנם מצינו בחי' זיווג וקשר בהסתכלות אצל הינה שעל כן נמשלה כנסת ישראל לזיווג.

¹⁷ (*) עיין זוהר חקת קפ. עה"פ של נעלך שטשה זכה לזיווג עליון בחי' בעלה דמטרוניתא

¹⁸ **וזהר חוקת דף קפ.** – מביא ראייה שנעל הוא סוד השכינה, ואמר **תָּא תָּוִי** בא וראה מש"כ **וַיֹּאמֶר אֶל תִּקְרַב הַלּוֹם שֶׁל נְעֻלְיָךְ מֵעַל רִגְלֶיךָ וְגו'** ושאל **וְכִי אֵמָיִן נַעַל הָקָא לְמַה צוּה הַקְּב"ה לְמַשָּׁה לְחַלּוֹץ אֶת נַעְלוֹ,** והשיב **אֶלָּא אֶתְמַר** אלא למדנו, **דְּפִקִּיד לִיָּה עַל אֶתְתִּיָּה לְאֶתְפָּרְשָׁא מִנָּה** שצוה לו בחליצת הנעל שיפרוש מאשתו הגשמית הנקראת גם כן נעל, **וְלִאֲזַנְדוּןָא בְּאֶתְתָּא אֶתְרָא** כדי להתחבר באשה אחרת דהיינו באשת חיל הרוחנית, **דְּנִהִירוּ קְדִישָׁא עֲלָאָה וְאִיָּה שְׂכִינְתָּא** שהיא אור קדוש עליון והיא השכינה, וכו' **לְמַשָּׁה נַעְשָׂה צַעְלָה דְּמַטְרוֹנִיתָא** שעלה למלכות ז"ל, ועל ידו היה ז"ל מאור צהשכינה, **וְהָהוּא נַעַל אֻקְיָם לִיָּה בְּאֶתְרָא** ואת נעל ההוא שהוא סוד האשה הצריכה למשה, הקים לו הקב"ה במקום אחר, דהיינו **אֶעְבֵּר לִיָּה מִהָאִי עֲלָמָא הַקְּב"ה** העביר אותו מעולם הזה, **וְאֻקְיָם לִיָּה בְּעֲלָמָא אֶתְרָא** והעמידו בעולם אחר עליון, ועל כן נתן לו את אשת החיל שהיא השכינה הקדושה הנקראת נעל בעולם העליון. (ימ"ק והכח')

אחר/י^{טו} וכדמלנינו שחיה נתקשרה לקבל עלמתי הנחש אמרו שזל עליה, נמשכים מדעת דקליפה. והדיבור הוא התגלות הדעת, כי אין יודעים מה שבדעת, אלא ע"י הדיבור/כ"א, כמ"ש (תהלים יט/כב) **ולילה ללילה יחיה דעת**, יחיה מלשון דבור/כ"ג, שהדיבור מדבר מה שבדעת להינין שצפנמיות ליצור מתלכזקים הלכות והניסופים שלו לאן שרונה להתחזר ולהתקשר. וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבליים להינין הכל קול הליצור, מוליד אוירים ארסיים של ניאוף [כ"ד] כי הקול הוא מאש מים ורוח להינין מימי המח ורוח הריאה והאש הוא מחוס הלכז/כ"ו שם משכן הילה"ר שאלל הכשע הוא כלל תוקפו וחוס תאוותו, והשומע ממנו הדיבורים [כ"ז/כ"ו] ונושם נשימות, מכניס בגופו אלו האוירים/כ"ח. ולפיכך בבלעם שהוא בחינות דעת דקליפה, כשדרחו"ל (ספרי וזאת הברכה, וזוהר שמות כא/כ"ט, ובלק קצג:ל) על פסוק [לא/לב] **לא קם כמשה וכו'** בישראל לא קם אבל באומות

^ט מעיקר הדין בוודאי רק התקשרות לדבר האסור היא עבירה, אבל אליבא דאמת גם התקשרות לדבר המותר הוא מיותר. עם היוד חכמה. (כידוע שי' שבשם רומז לחכמה)

ונקרא עבירה כי עובר על רצונו ית'. וכל עבירה היא פגם הדעת כי דעת היא בחי' רוח, שבשרשה היא בחי' ממוצע המחבר כמו דעת כידוע שיסוד הפשוט הוא בחי' רוח כמבואר בתורה ח' לק"ה שם והיא המחבר את הנפש לנשמה בחי' חיבור הלב למח ומידות לשכל דהיינו דעת. וכן בגמ' סוטה אין אדם עובר עבירה אלא כ"כ נכנס בו רוח שטות ורוח שטות היא פגם הדעת והיא רוח סטיה כמבואר שם שעי' נקראת האשה המזונה תחת בעלה סוטה כי זנות פירושה סטיה כמ"ש ולא תתורו וכו' אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם.

^כ עיין תורה ד' אות ג' – כי העצות שמקבל מהם (מצדיקים) הוא בחינת נשואין וזוג, וכשמקבלין עצות מרשעים, הוא בחינת נשואין בקלפה. "הנחש השיאני" (בראשית ג) לשון נשואין, עצות הנחש שקבלה היא בחינת נשואין, ועל ידי נשואין הטיל בה זמא.

^{כא} כנ"ל אין הכוונה כאן כפשוטו לתיבות הדיבור עצמם שהרי מצינו תיבות קדושות ואעפ"כ מלוש בהם ארס תאות ניאוף כנ"ל בדבורי בלעם הרשע. אבל הכוונה להבל שבקולו שגם הוא לא מתגלה אלא ע"י הדיבור.

כי הדיבור ע"י הבל שהוא רוח הריאה העולה לגרון ופורט על שני מיתרי הקול והקול נחתך להברות ואותיות בחמש מוצאות הפה ויוצא ומתגלה לחוץ. ויוצא והולך ומתפשט בעולם.

ועיין תורה לא שעל כן אינו יוצא אלא ע"י הדיבור, אבל כשיוצא אזי הולך ופועל פעולות כפי מה שהוא, אם יוצא מצדיק ובה לרשע יכול להחזירו לכסופים טובים ואם ח"ו להפך מרשע לצדיק להפך וכמבואר כאן.

^{כב} תהילים פרק יט (ג) יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחיה דעת: רש"י – יחיה – לשון הגדה:

מצודות ציון – יחיה – יגיד כמו אחיה דעי (תהילים קל"ט):

מלבי"ם – באור המלים – יחיה – ענין גילוי חדשות בעניני מדע:

^{כג} צ"ע אם יחיה לשון דיבור או לשון ארמי להראות, והוא כדבור ששניהם לשון גילוי.

^{כד} עיין אור החיים במדבר כה יז עה"פ צרור את המדינים – התבטא שם – ארס תאות ניאוף

^{כה} זהר בא דף מג. ד"ה קול איהו חד ואיהו תלתא וגו' ועיין תיקון סט דף קד: מים מהמח ורוח מריאה ואש מהלב (ובגשמיות הוא הבל דהיינו חום ולחות ורוח)

^{כו} עיין תורה לא אות ח'

^{כז} תורה לא אות [ח] וזהו (קוללת ח'): "יש הבל אשר נעשה על הארץ" וכו', והו בחינת גלגולי נפשות, בשאדם משתוקק לאיזה דבר, ומוציא השתוקקותו אחר כך בהבל פיו כנ"ל, אזי נעשה הנפש. והנפש הזאת הינו הרוח ממללא, הולכת באייר, ומגיע לאדם אחר, ומעוררת את האדם אחר לתשוקה. ולפי התשוקה, לפי הנפש, לפי הרוח ממללא, כן נתעורר האדם. אם התשוקה בא מצדיק לרשע, אזי נתעורר הרשע בהרהורי תשובה,

^{כח} צ"ע אם תרתי בעינין לשמוע ולנשום. או הכוונה או לשמוע או לנשום ואולי רומז שפעולת האוירים מגיע להזיק רק עד היכן שמגיע הקול. או שפעולת האוירים מוזיק רק אם גם שומע וצ"ע. ועיין לילקוט שמעוני בלק רמז תשסו שהקב"ה נתן כח בקולו של בלעם והיה עולה מסוף העולם ועד סופו.

ומידיעת ההפכים נלמד כמה טוב לשמוע את הצדיק ולא רק לנשום את ההבל היוצא מפיו. ועיין לקמן בתורה מד מעלת התפילה במקום שהתפלל הצדיק.

ועיין **הגהות חת"ס בגליון** ש"ע או"ח סימן קב (על הט"ז ס"ק ה') בענין חנה שהתפללה על יד עלי הכהן כתב שהיא סגולה נפלאה להתפלל בצד צדיק ע"ש.

ועיין **תורה י' אות ד'** שעי' התקרבות לצדיק אפשר שתתחלף רוחו שבלב מרעה לטובה.

^{כט} וזהר שמות דף כא: **אמר רב דימי, והא כתיב (דברים לד י') ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם, אמר ליה ודאי שפיר קאמרת, אשתיק, כד אתא רבי שמעון בר יוחאי, אתו שאילו קמיה האי מלה, פתח ואמר קוטיפא דקרנטי אשכול זפת או גרף של רעי אתערבא באפרסמונא טבא חס ושלום רוצה לומר איך אתה מערב ומדמה נבואת בלעם הרשע לנבואת משה רבנו. אלא ודאי כך הוא, באומות העולם קם, ומנו בלעם, משה עובדי לעילא, ובלעם לתתא, משה אשתמש בכתרא קדישא דמלכא עלאה לעילא משה השתמש בכתר הקדוש דהיינו בספירות הקדושות של מלך העליון ב"ה למעלה, ובלעם אשתמש בכתרי תתאין דלא קדישין לתתא ובלעם השתמש בכתרים התחתונים של הסטרא אחרא למטה, וכבר חדלו חכמים בחכמה זו מביניהם, וזה נס אלה"י כדי שלא יתפתו ישראל בכזביהם, ובההוא גוונא ממש פתיב בזה האופן ממש כתוב ואת בלעם בן בעור "הקוסם" דרגו בני ישראל בתרב הרי הכתוב קוראו קוסם שהוא כישוף הבא מן החיצונים, ואי סלקא דעתך יתיר זיל שאיל לאתניה ואם יעלה על דעתך לחשוב יותר איוו מעלה על בלעם הרשע לך ותשאל מאתונו שהיה מטמא עצמו עמה.**

^ל וזהר בלק דף קצג: **אמר רבי שמעון, אלעזר, כל מלוי דבלעם חייבא, תקיפין אינון חזקים בכוחות הטומאה, והא אוקמוה חברייא, דכתיב (דברים לד י') ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ואמרו, בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם, והא אוקימנא מלה, משה לית דכותיה בכתריין עלאין, בלעם לית דכותיה בכתריין תתאין, דא בסטרא דקדושה, ודא בסטרא דשמאלא כתב האריו"ל ע"ח של"ב פ"ב כי בלעם היה מבחי' הקליפה הנאותה בדעת דאבא ששם נאותה נשמת משה, ואי כל דא הוה בידיה, וכל כך תקיף בחכמתא, גבר דישבח**

קם ומנו בלעם. ואמרו זוהר כמו משה זכה בקדושה למעלה כך בלעם זכה בקליפה למטה ואם תלצה לדעת יותר תשאל את אהנו. כי משה הוא דעת [כג] מחובר ומרגיש את הש"י בכל געג ולזה נקרא דורו דור דעה [כד]/[לה] כי לזד שהיו משרש נשמת משה כמבואר בכאריז"ל גם משה רבינו האיר בהם הארת אמת מליאותו ית' בחוזק והגשה, כמ"ס אתה הארת לענת (כמבואר בתורה ד'), ולכך בשנטלו מואב עצה ממדין, אמרו להם אין כחו אלא בפה שנהגל פה של דבורו הכניס דעת בישראל ששמעו דבריו ונשמו הצליו, כי הפה הוא התגלות הדעת, אמר מואב אף אנו נבוא עליהם באדם שכחו בפה [לו]/[לז] כדי לקלקל הדעת

גרמיה בחילא תקיף, דכתיב ואנכי אקרה כה, אעקר לכה מהאי דורש מילת אקרה לשון עקירה, דהיינו ששיבה עצמו שיעקור את המלכות הנקרא כה ופריד אותה מז"א, ואז לא תוכל לברך ועוד תהפך לקלל ח"ו, היאך יכילו לקטלא ליה:

לא דברים לך י'

כב דברים פרק לד (י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו יודך פנים אל פנים:

רש"י (י) אשר ידעו ה' פנים אל פנים – שהיה לבו גס בו ומדבר אליו בכל עת שרוצה כענין שנאמר ועתה אעלה אל ה'. עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם:

שפתי חכמים (מ) ר"ל איך שייך לומר על הקב"ה לשון פנים דהא אין לו שום דמות וצורה, לכך פירש אין פירושו כמשמעו אלא כאדם הגס בחבירו ומדבר עמו בכל עת שרוצה:

רמב"ן (י) אשר ידעו ה' פנים אל פנים שהיה לבו גס בו ומדבר אליו בכל שעה ושעה שירצה, כענין שנאמר ועתה אעלה אל ה' (שמות לב ל), עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם (במדבר ט ח), לשון רש"י ואינו נכון, כי היה אומר אשר ידע את השם פנים אל פנים אבל הוא מלשון ואדערך בשם (שמות לג יז), ואתה אמרת ידעתיך בשם (שם פסוק יב), יאמר שלא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר גדלו השם להיות אליו פנים אל פנים בדבור וכן מה אדם ותדעהו (תהלים קמד ג), שתעשה לו כבוד לשום דעתך עליו, כמו מה אנוש כי תגדלנו (איוב ז יז) ויתכן, כי בעבור ששני אנשים המתראים פנים אל פנים נודעים זה לזה בראיה היא, אמר "ידעו ה' פנים אל פנים" כי לא רצה להזכיר שידעו משה כן לכבוד של מעלה. **ואל התמה**, במה שאמר בשבח משה אשר ידעו ה' פנים אל פנים, ואמר (שמות לג יא) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים, ובכל ישראל נאמר גם כן (לעיל ה ד) פנים בפנים דבר ה' עמכם, כי שם באר "מתוך האש", לומר ששמעו קולו מתוך האש בלבד ולא ראו הפנים, וכן פירש (לעיל ד לו) ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך האש:

ועל דרך האמת, שידעו השם פנים אל פנים, לדיקה בו בעת שתבוא הרוח במשה רבינו, וכן היה בעת מתן תורה אבל לא השיגו הם אלא לקול מתוך האש והנה באר שכל נבואותיו של משה כיום מתן תורה, ושאר הנביאים היתה עליהם יד ה', והבן זה:

כג שער מאמרי רשב"י על שיר השירים, שער הכוונות נפילת אפיים סוף דרוש ה', ופסח דרוש א', שער הפסוקים שמות, ופ' עקב ד"ה וסוד הענין ובתורה טו אות ז', ותורה לו אות ב' ועי"ש בהערה

לד * ויקרא רבה פ"ט [זוהר ח"ב סב: וז"ל חקת סוף מאמר למנצה על שושנים ספר הקנה ד"ה ענין יראת המקום ספר שקל הקודש לרבי משה די לאון בהקדמה ד"ה אמנם כי סוד.

כד מדרש רבה ויקרא – פרשה ט פסקה א (ד"ה א ב) ובני זרח זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרדע כלם חמשה זמרי ר' יהושע בן לוי אמר זה עכן ולמה קוראו זמרי שעשה כמעשה זמרי ורבנן אמרי שנזמרו ישראל על ידו איתן זה אברהם אבינו על שם (תהלים פט) משכיל לאיתן האורחוי הימן זה משה שנאמר (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא רבי שמואל בר נחמן אמר זה עכן ע"ש (יהושע ז) אמנה אנכי חטאתי כלכל זה יוסף על שם ויכלכל יוסף ודרדע זה דור המדבר שכולו דעה כולם חמשה וכי אין אנו יודעים שכולם חמשה אלא מלמד שאף עכן היה עמהן לעולם הבא וכן אמר יהושע (שם) יעכרך ה' היום הזה היום אתה עכור ואין אתה עכור לע"ל:

זוהר בלק סב: – בההיא שעתא נטיף טלא קדישא מעתיקא סתימאה, ומליא לרישיה דזעיר אנפין, אתר דאקרי שמים, ומההוא טלא דנהורא עלאה קדישא, הוה נגיד ונחית מנא לתתא, וכד הוה נחית, הוה מתפרש גלידין גלידין ואקריש לתתא, הדא הוא דכתיב דק ככפור על הארץ. פל אינון בני מהימנותא נפקי ולקטי כל אלו בני האמונה יצאו ולקטו, ומברכין שְמָא קְדִישָׁא עֲלֵיהּ והיו מברכים עליו את שם הקדוש, והיינו ברכת המוציא (מ"מ, וכס"ח טורה לשמה סימן ס"ג כהכ דכ"ט "הממטי לחם מן השמים"). וההוא מנא הוה סליק ריחין דְכָל בּוֹסְמִין דְגַגְתָּא דְעָדָן וזה המן היה מעלה ריחות של כל הבשמים שבג"ע, דְהָא בִּיהּ אֲתַמְשֵׁף וְנַחֲתִית לְתַתָּא כי דרך הג"ע נמשך וירד למטה וקלט בתוכו את ריחות של הג"ע, וגם נפשות הצדיקים שבג"ע היו מתפרנסים ממנו, שוֹיֵה לְקַמְיָה כששם את המן לפניו, או בְּכָל טַעְמָא דְאִיהוּ בְּעֵי חֲכֵי טַעְמִים לִיהּ בכל טעם שרצה לטעום את המן היה טועם אותו.

ואחר אכילתו ומברך לְמַלְכָּא קְדִישָׁא עֲלָאָה היה מברך ברכת הזון למלך הקדוש העליון (כדאיתא במס' ברכות דף מח ע"ב, וז"ל משה תיקן לישראל ברכת הזון בשעה שירד להם מן), ר"ל שזכרה עלתה עד כח"צ צנו, כי ז"ל נקרא מלכא מלך הצניא, קליטא מלך התכומה, עלאה מלך הכהן, וְכִדְיִן מִתְבַּרְךְ בְּמַעוֹי ואז היה המן מתברך במעויו, וְהוּוּ מִסְתַּבֵּל וְיַדַּע לְעֵילָא והיה מסתכל ויודע מה שיש למעלה כי המן לא היה מאכל גשמי שיעשה פרוש ויעלה אדים שעושים מסך במוח מלדעת ומלהשכיל, לכן וְאִסְתַּכִּי בַחֲכֵמָה עֲלָאָה והסתכל בחכמה עליונה היינו בפנימיות סתרי תורה, וְעַל דָּא אֲקָרוּן דּוֹר דְּעָה ועל כן נקרא דור המדבר דור דעה לפי שהיו משיגים בפנימיות התורה, וְאִלֵּיִן הוּוּ בְּנֵי מַהִימְנוּתָא ואילו היו בני האמונה, וְלַהוֹן אֲתִיְהִיבִת אֹרִייתָא לְאִסְתַּכְלָא בְּהּ וְלִמְנַדַּע אֲרַחָא ולהם ניתנה התורה להסתכל בה ולדעת דרכיה.

עפ"י הסוד העניין מבוואר בע"ח שער הכללים פרק יא.

ובעין חיים – שער לב פרק א מ"ת – דע כי ודאי שזו"ן היו אב"א בהיותן במדבר ולא היה בהם זווג כנוצר בוזהר פרשה תרומה אמנם הזווג שהיה עשה אז בזמן דור המדבר היה בחי' יעקב ונוקבא הנקרא דור המדבר כנ"ל וכל הנשמות של דור המדבר כולם היו נמשכות מזווג זה ולכן נקרא על שמם. ומהו הבין מ"ש בוזהר בהעלותך כי הדור ההוא כולם נכלין במשה כמ"ש שם מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב. והטעם לפי שכולן יוצאין מהארת יסוד אבא שבתוך ז"א אשר הוא נקרא בחי' משה כמבואר אצלנו במשה הוא מיסוד אבא ולהיות שיעקב ונוקבא הנ"ל שניהם נעשו מהארת יסוד אבא לכן הנשמות הבאות מזווג ההוא כולם נכללין במשה כי ממנו תוצאות כולם. וזה שארז"ל על פסוק כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו שקול משה כנגד כל ישראל כי כולם ניצוצין שלו. גם ז"ס שנקרא הדור ההוא דברי הימים ובמלכים דרדע שפירש דור דעה לפי שיצאו מהדעת של הז"א שבתוך היסוד דאבא שהוא בחי' משה ע"ה והוא נקרא דעת עליון.

לבד מעפ"י הסוד שהיו שרש נשמתו נראה לומר עפ"י תורה ד' עה"פ אתה הארת לדעת שמשה הכניס בהם דעת ויתבאר עפ"י תורה זו (ועפ"י תורה לא) שע"י ששמעו ונשמו הכל דבוריו שהיו בכסופים עצומם להשי"ע ע"י נעשו דור דעה. וזהו שאמרו עליו אין כוחו אלא בפה דהיינו בהבל פיו.

לו * כמובא בפרש"י בפ' בלק [במדבר כב ד]

לז רש"י (במדבר כב ד) ויאמר מואב אל זקני מדין – והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (בראשית לו) המכה את מדין בשדה מואב. שבאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול עצה ממדין כיון שראו את

אללס. כי הוא גם כן דעת דקליפה, כמו שכתוב (קהלת ז') **את זה לעומת זה עשה אלקים** (לח"ו). וז"ש על זלעס [לט"מ] **וידוע דעת עליון**, יודע זנבואה שאין הקב"ה רואה לקלל, ודרז"ל (ברכות ז'). (מ"א) **שידע מתי הקב"ה כועס** [מ"ב] / (מ"ג) **שכיון שאין הקב"ה רואה לקלל חיפש עלה שקללתו תחול זלל לזון ה'**. נמלא שמכל 86400 השניות שיש זיממה, היה זלעס ממתין לשניה אחת של רגע זאפו, וגם זה רק כדי לקלל את העם שידע היטב עד כמה זו זחר הקב"ה.

ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגים של אלו במדין נתגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא בפיו אמרו אף אנו נבא עליהם באדם שחכו בפיו:

ל"ח את זה הכוונה לבלעם לעומת "זה האיש משה"

לט במדבר כד טז

מ במדבר פרק כד (טו) וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנז בער ונאם הגבר שתם העין: (טז) נאם שמע אמרי אל ידע דעת עליון מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים:

רש"י (טז) וידע דעת עליון - לכיון השעה שכוועס בה:

שפתי חכמים (ב) דקרינן דע עת עליון כלומר שידוע עת שכוועס בה עליון. (מנחת יהודה): דקשה לרש"י השתא דעת בהמתו לא ידע והיאך ידע דעת עליון לכן פירש לכוון וכו'. (דבק טוב):

אבן עזרא (טז) וידע דעת עליון - בדרך נבואה לא בקסם:

חזקוני (טז) וידע דעת עליון - שאין דעתו לקלל את ישראל בעוד שהם זכאים,

מ"א ברכות ז. - וא"ר יוחנן משום ר' יוסי מנין שאין מרציין לו לאדם בשעת כעסו דכתיב (שמות לג-יד) פני ילכו והנחותי לך אמר לו הקב"ה למשה המתן לי עד שיעברו פנים של זעם ואניח לך ומי איכא רתחא קמיה דקודשא בריך הוא אין דתניא (תהילים ו-יב) ואל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע אחד מחמשת רבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה וזו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכיון אותה שעה חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה (במדבר כד-טז) וידוע דעת עליון השתא דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון הוה ידע אלא מלמד שהיה יודע לכיון אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דאמר להו נביא לישראל (מיכה ו-ה) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו' מאי (מיכה ו-ה) למען דעת צדקות ה' א"ר אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע שאלמלי כעסתי לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט והיינו דקא"ל בלעם לבלק (במדבר כג-ח) מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה' מלמד שכל אותן הימים לא זעם. וכמה זעמו רגע וכמה רגע א"ר אבין ואיתמא רבי אבינא רגע כמימריה. ומנא לן דרגע רתח שנא' (תהילים ל-ו) כי רגע באפו חיים ברצונו ואב"א מהכא (ישעיה כו-כ) חבי כמעט רגע עד יעבור זעם ואימת רתח אמר אב"י בהנך תלת שעי קמייחא כי חזירא כרבולתא דתרנגולא וקאי אחד כרעא כל שעתא ושעתא נמי קאי הכי כל שעתא אית ביה שורייקי סומקי בההיא שעתא לית ביה שורייקי סומקי.

תוספות שאלמלי כעסתי לא נשתייר וכו' - ואם תאמר מה היה יכול לומר בשעת רגע. יש לומר כלם. אי נמי מאחר שהיה מתחיל לקללו באותה שעה היה מויק אפילו לאחר כן:

בן יהוידע - שם ומי איכא ריתחא קמי שמיא. יש להקשות הוה ליה למימר ומי רתח קב"ה. ועוד מקשים מאי קא מתמה והלא כתיב [דברים ל"א] להכעיסו במעשה ידיכם, [שם ל"ב] בתועבות יכעיסוהו [שם] כעסוני בהבלהם, וכן יש לשון זעם בכמה מקראות, ונראה לי בס"ד דודאי כל מ"ש כעס וחרון זעם וחיימה במקרא אין הדבר כפשוטו ח"ו שהוא כמו כעס וחיימה של בשר ודם חלילה, אך הוא לשון מליצה על מניעת השפע מן המדה המשפעת, והענין הוא כי השי"ת ברא שני מדות למעלה להשפיע על ידם לעולמות עד עולם התחתון הוה, והם ספירות החסד אשר מכנים אותה בדרך משל יד ימין, וספירות הגבורה אשר מכנים אותה יד שמאל, ובשניהם הקב"ה משלשל השפע לעולם, כמו שכתוב [תהילים קמ"ה] פותח את ידיו וכו', ששני ספירות אלו הם מכונים בשם ידים על שם הפעולה הנעשית בהם, ולא שהם ידים ממש כמו ידים של הגוף חלילה, אלא שם זה הוא דרך כינוי להם על שם פעולתם, וכאשר יש חטא בתחתונים שאז הספירה מונעת השפע מלהריק לתחתונים, הנה זאת המניעה נקראת בשם כעס או חיימה או זעם שכל תוארים אלו הם אמורים כפי מדרגות המניעה ועכבת השפע, כי באמת אין המניעה ועכבת השפע שוה בכל עת אלא תהיה כפי ערך החטא, לכן יש בזה מדרגות הרבה ויש לכל מדרגה כינוי בפ"ע. זו מכוונת בשם זעם וזו בשם כעס וזו בשם חיימה וכן על זה הדרך.....

..... והשתא אחר שאמר ר"י שאמר לו הקב"ה המתן עד שיעברו פנים של זעם, שוכר פנים שהוא כנוי למדת החסד, תמה המקשן ומי איכא רתחא קמי שמיא, קמי דייקא רוצה לומר בבחינת החסד הנקרא פנים אי אפשר להיות מניעת השפע שהוא זעם, שאם כן איך יתקיימו העולמות, ולכן לא הקשא ומי רתח קב"ה שדבר זה ידוע למקשן שיש רתחא למעלה שהוא במדת הגבורה בלבד, והוא קא מתמה על זעם שיש מצד מדת החסד, והשיב לו התרצן אין, דתניא ואל זעם בכל יום וכו' והוא ששם אל כינוי לחסד הנקרא אל בסוד חסד אל כל היום, ומוכח מפסוק זה שגם במדת חסד הנקרא אל יהיה בחי' זעם שהוא מניעת השפע, ולכן לא הביא לו הוכחה משאר פסוקים שבתורה שהזכיר בהם לשון אף וחיימה וכעס, דיש לפרשם על מניעת השפע במדת הגבורה, כי בכל ספירה יש שם הו"י"ה וכן הוא במדת הגבורה ורק הביא מפסוק אל זעם ששם אל לא נאמר במדת הגבורה אלא בחסד דוקא, והא דהביא לו דברי הברייתא ולא הביא לו דברי הפסוק בלבד דאמר ואל זעם בכל יום, היינו ללמדנו לפי דרכו טעמו של דבר, שאל תחשוב שזה הזעם שהוא מניעת השפע בבחינת הפנים שהוא החסד הנקרא אל מאריך, ולכן תתמה איך יתקיימו העולמות השמים והארץ, לזה הביא דברי הברייתא שמפורש בה זמן הזעם הוה הוא רגע אחד מחמשת רבוא וכו', ובזמן מועט כזה יתקיימו בנס,

שם וכמה זעמו רגע. הנה וזה הקדוש פירש אל שהוא חסד וזעם בכוחות הדינין וכמו שכתב בפתח עינים ונראה לי דליכא פלוגתא בנייהו, והיינו כי הקב"ה זעם בכוחות הדין בכל יום כדי שלא יתרבו ויסיפו כח, ובוה הזעם שזעם במ יחלש כוחם אך אחר שזעם במ יתעורר קטרוג על ישראל שכל כך טובה עושה להם והם אינם שבים בתשובה גמורה ומחמת קטרוג זה יהיה זעם רגע אחד על העולם, ולפי"ז יש שני רגעים של זעם הא'; מה שזעם בכוחות הדין והוא אחד מחמשת וכו' דנקיט בברייתא, והב' זעם על העולם אשר יתהווה מצד הזעם שזעם בבעל הדין, ושיעור זעם זה הוא רגע כממריה, שהוא קטן בשיעורו מאותו הזעם של הברייתא, ובוה שכתבתי נתרצו בס"ד כל קושיות של הרב יערת דבש חלק א' דף ס"ה עיין שם, ובוה יובן בס"ד מ"ש [מיכה ו' ה'] למען דעת צדקות ה' צדקות תרתי משמע, כי שתיים צדקות עשה ה' בימי בלעם, הא' זעם של כוחות הדין אשר נעשה, והב' זעם על העולם הנולד מאותו הזעם לא נעשה:

מ"ב כמ"ש תהלים ל' ו' כי רגע באפו כמבואר בגמ' שם ע"ש ובסנהדרין קה: וע"ז ד: ועיין תורה יח אות ב'

מ"ג דעת של רשע לחפש ולהתקשר מכל אלפי הרגעים הנפלאים שביממה שהם אהבת השי"י לישראל והחייבור שלהם זה לזה עד שהם נחשבים אחד כמבואר בוזה קב"ה וישראל אחד הרשע הוה חיפש בכל כוחו להתקשר ולהתחבר להרגע או חלקיק הרגע שבו הקב"ה כועס על ישראל בבחי' רגע באפו. וכל זה כדי לומר כלם, דהיינו לבקש מהקב"ה שיכלה את ישראל הנ"ל את החלק אלוך הנ"ל מהעולם.

שנחוס מלוכס הזל כסופי הרעיס הוליד/י¹¹ אוירים ארסיים של ניאוף להיינו סטיה וניחוק ופנס צנרית והקשר עם הס"י, לזה כשבאו ממלחמת מדין, נאמר (במדבר לא/י¹²) ויקצוף משה על פקודי החיל, ויאמר החיתם כל נקבה, הן הנה היו/י¹³ בדבר בלעם, בדבר דייקא להיינו שהן היו תקלה לישאל מלכס לזויו, כי ע"י דבריו, שהוא התגלות הדעת שלו, הוליד ניאוף במדין/י¹⁴ כי סס היה זיתו, ולפיכך כשבאו ממלחמות מדין, כתיב (שם/י¹⁵) ויקרבו אל משה ראשי הפקודים וכו', ויאמרו ונקרב את קרבן ה' וכו' לכפר על נפשותינו לפני ה', ודרז"ל (שבת סד.)/י¹⁶ שכך אמרו אע"פ שמידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו/י¹⁷ [סד/י¹⁸] ואלע"פ שאין הקנה מלכס מחשבה רעה למעשה (קדושין לט:), זה לעונש, אזל כפרה לרין, וצפרט צהסתכלות צעורה לומר אמר ריש לקיש טוב מראה עינים צאקה יותר מגופו של מעשה שנאמר טוב מראה עינים מהלך נפש (יומא עד:):

עד כאן ביאור חברותא

*

מאמר לפרשת מטות עפ"י תורה מג

¹¹ הדיבור נקרא לידה דהיינו גילוי ההבל שהיה בעיבור קודם. ועיין תורה לא שע"י כסופים נעשה העיבור וע"י הדיבור יוצא לחוץ לעשות פעולות להטות לב הנושם אותו לכסוף לדבר שנכסף המוליד אותו.

¹² במדבר פרק לא (יד) ויקצוף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה: (טו) ויאמר אליהם משה החייתם כל נקבה: (טז) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל בידוד על דבר פעור ותהי המגפה בעדת ידוד:

¹³ צ"ע כי בסוף פרשת בלק כתוב ויחל ישראל לזנות אל בנות מואב. ואילו הקב"ה ציוה לנקום במדין דווקא ומשה בפירוש אומר כאן שהן הנה דהיינו דייקא הן בנות מדין היו הגרועות יותר א"כ למה לא נזכרו כלל שם בפרשת הזנות.

ועיין בלי יקר שם (מטות לא טז) מה שתירץ ושיבח מאד את פירושו ע"ש. שבנות מדין היו גרועות מבנות מואב כי הן פיתו את ישראל מה שאין כן בנות מואב, שישראל הלכו אליהן ע"ש, ובאריכות יותר בפרשת פנחס במדבר פרק כה פסוק יז - צרור את המדינים וגו'. ולא צוה לצרור המואבים לפי שנאמר (במדבר כה א) ויחל העם לזנות אל בנות מואב. מהו ויחל אלא כך פירושו שישראל היו המתחילין ותובעים את בנות מואב והלכו להם לאהליהם ותובעים את הנשים ומפתים אותם לכך נאמר ויחל העם כי העם היו המתחילין ולא בנות מואב, לכך נאמר אל בנות מואב ולא נאמר עם בנות מואב אלא שבא להורות שישראל הלכו אליהם אבל מואב לא שלחו נשותיהם ובנותיהם אל ישראל, על כן לא נתחייבו מואב כי המתחיל בקלקלה הוא העיקר ובו תלוי החטא: אבל במדינים היה הדבר בהפך, שארבה המדינים הפקירו את בנותיהם שכתבו את ישראל לזנות, והסברא נותנת כי איך מלאו לבו של זמרי לתבוע את בת מלך אלא ודאי שהיא תבעתו, ואם לא אמרו כן בפה מ"מ עשו ההשתדלות עם צרור של יין להשקותם כוס התרעלה כדי להבעיר בהם אש התשוקה כדמיסק (בסנהדרין קו). לכך נאמר צרור את המדינים,

¹⁴ צ"ע לכאורה צ"ל בשיטים ששם זנו ישראל. ואולי כוונת רבינו לפקודי החיל שהיו במדין ושם ארס הבל דברי בלעם היה כיון שגר שם ולא ממה שדיבר בפרשת בלק. וצ"ע. ואולי בזה יתבאר דברי הכלי יקר הנ"ל, מדוע בנות מדין היו פרוצות יותר מבנות מואב כי בלעם היה במדין ושם ארס דבוריו היה חזק יותר.

¹⁵ במדבר פרק לא (מח) ויקרבו אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות: (מט) ויאמרו אל משה עבדיך נשא את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש: (נ) ונקרב את קרבן יהודה אשר מצא כלי זהב אצבעה וצמיד טבעת עגיל וכמוז לכפר על נפשתינו לפני יהודה:

שפתי חכמים - (ש) וא"ת והלא הותר להם יפת תואר. וי"ל דלא הותר להם אלא לאחר שבע שנים שכבשו ושבע שנים שחלקו וכן משמע בירושלמי דסוף מסכת עבודה זרה, (מצאתי). ולי נראה הא דהותר להם יפת תואר דוקא במלחמת הרשות אבל מלחמה זו היתה דומה למלחמת חובה של לא תחיה כל נשמה וישראל לא ידעו זה מתחילה אלא אחר שכעס משה עליהם שהחיו כל נקבה וא"כ באיסור היה להם הרהור הלב של בנות מדין:

דעת זקנים (נ) ונקרב את קרבן - פירש"י במסכת שבת מייית אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו. ואע"ג דיפת תואר מותרת אף בביאה. י"ל דהיינו דוקא בביאה ראשונה ואשה אחת בלבד אבל שתיים ואפילו אחת מביאה ראשונה ואילך אסורה ואפי' בהרהור: פענח רזא - לכפר על נפשותינו, תימה למה הוצרכו לכפרה הלא במלחמה הותרה יפ"ת ושמא קלקלו בביאה, ועי"ל דלא הותרה יפ"ת עד ביאתם לארץ וזהו ונתנו ה' בידך ואז וראית בשביה וגו', והר"ר שמעון מיינבול"א תירץ דכיון דמלחמת מדין היתה על זנות ע"ד כובי לא הותרה בזנות (ועי"ל דלפי הסברא לא ה' יצום תקפם במלחמה זו עד שה' צורך להתיר שמכיון שחיי משה נתלו בה היו כולם יצאים וחרדים הרי גם בשביל זה כתיב וימסרו שנמסרו בע"כ וכפירש"י שם אלא שאעפ"כ אין אפוטרופוס לעריות לכן הוצרכו כפרה, א"נ דבשביל כך ה' לאסור כאן באמת אף יפ"ת:

¹⁶ שבת סד. - (במדבר לא-יד) ויקצוף משה על פקודי החיל אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון אמר להן משה לישראל שמא חזרתם לקלקלכם הראשון (של מעשה שטים לזנות את בנות מואב שמא כך עשיתם במדין לכך אתם צריכין קרבן) אמרו לו לא נפקד ממנו איש (לא נחסר מדת יהודית) אמר להן אם כן כפרה למה אמרו לו אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו מיד ונקרב את קרבן ה' תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה מפני שזנו עיניהם מן הערווה אמר רב ששת מפני מה מנה הכתוב תכשיטין שבוהין עם תכשיטין שבפנים לומר לך כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורפה:

¹⁷ ושואלים המפרשים הרי יפת תאר הותרה עכ"פ בהרהור ואולי אפשר לתרץ דכיון שהלכו לנקמה ונקמה היא להקים כבוד שמים שנפל וכיון שנקמה זו היתה דייקא על זימה לכן היו צריכים להיות לגמרי נקיים מכל נגיעה דאל"ה אין זה אלא הקמת כבודם שלהם ולא של שמים.

¹⁸ עיין עיון יעקב ורי"ף שם על עין יעקב

¹⁹ עיין ברי"ף ועיון יעקב על הסוגיה שואלים הרי רק בע"ז הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה ומדוע היו צריכים כפרה ואחד מהם תירץ שבאמת רק עונש אין על זה, אבל כפרה צריך, והשני תירץ שהסתכלות נחשבת מעשה, ולכן שם בסוגיה אומר ... כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום תורפה.

בלק בן צפור, איתא בוזהר שבלק הוא בן יתרו/י^{טו} או מבני בניו של יתרו שהיה נקרא צפור (וזהר ח"ג דף קצ"ו:י^{טו}). נמצא שהיה גיסו של משה/י^{טו} או עכ"פ קרוב משפחה, שהובא ממדיין למלוך על מואב שנכבשה ע"י סיחון ועי"ז הותר לישראל לכבשו (דכתיב אל תצר את מואב, ובגמ' עמון ומואב טהרו בסיחון שכבשם) כי אע"פ שהרגו את סיחון עדיין לא כבשו את עמון ומואב שהיו תחת חסותו. ושלח בלק לארץ מולדתו לקרא לבלעם, הוא לבן הארמי אובד אבי (דברים כו ה) שרצה לאבד את הכל/י^{טו} (הגדה ש"פ) או נכדו/י^{טו}, שנקרא בלעם כי רצה לבלוע עם (סנהדרין קה), הוא שיעץ לפרעה לשעבד את ישראל (סוטה יא.).

"ויאמר מואב אל זקני ישראל", פרש"י ראו שנוצחים שלא כמנהג העולם, לכן שאלו את זקני מדיין/י^{טו} שאצלם משה נשא את צפורה, במה כוחו ואמרו לו אין כוחו אלא בפה. תימה הרי באלול שעבר הרגו את סיחון הענק ובתשרי הרג משה את עוג אחיו הענק בחרב, (ילקוט שמעוני חקת תססה). אלא שלא היה כמנהג העולם, כי היה כמו נמלה על ידו (כמבואר בפרשת המרגלים), וקפץ בחרב ארוכה, והרגו בקרסול, שלא בטבע כלל שכזה ענק ימות ממכה בקרסול, שזה קצת למעלה מכף הרגל. ע"כ אמרו אף אנו נביא אדם שכוחו בפיו דהיינו את בלעם.

דהיינו בלעם שיודע לקלל/י^{טו} עומד כנגד משה רבנו שיודע להתפלל.

ושניהם מכח הדעת (כמבואר בשער הפסוקים שמות ששניהם מדעת דועיר), משה הוא הדעת כידוע, ובבלעם כתיב "יודע דעת עליון". דעת הפירוש חיבור, אבל ההבדל עצום, משה מחובר להקב"ה בכל שניה, אולי לבד מרגע אחד ביממה, ובלעם מחובר להקב"ה רק רגע אחד ביממה/י^{טו}. ועם שניהם הקב"ה מדבר, עם משה בכל זמן שירצה, כמ"ש עמדו ואשמעה/י^{טו} וכו', אבל עם בלעם

^{טו} עיין הוריות י. מבלק יצא עגלון שממנו יצאה רות המואביה שממנה יצא דוד המלך.

עיין חיד"א בחומת אנך בלק עה"פ לא אוכל לעבור את פי ה' לעשות קטנה או גדולה בפירוש שני פירש אי נמי אפשר לעשות קטנה כמו שפירש גדול אחד מאמר ועתה לכה ארה לי כפשוטו שיקלל [לבלק] שלא יוליד כדי שלא יצא מזרעו דוד המלך ע"ה שישחית למואב עכ"ד. דהיינו שבלק ביקש מבלעם שיקלל אותו שלא יוליד, כי ידע שדוד עתיד לצאת ממנו ולכבוש את מואב ועל זה אמר לו בלעם שאינו יכול לעשות קטנה דהיינו לקלל את בלק לבדו ולא גדולה לקלל את כל ישראל. וכעין זה בפרש"י עה"פ ויקץ מואב מפני בני ישראל פרש"י שקצו בחייהם.

^{טז} עיין שער הפסוקים - פרשת בלק - וענין בלק, נרמז בפסוק וירא בלק בן צפור, בן יתרו, שעליו נאמר (תהלים פ"ד), גם צפור מצאה בית, אבי צפורה אשת משה, כנזכר בוזהר בפרשת בלק דף קצ"ו ע"ב. והטוב לקחו יתרו, ונעשה צפור טהורה. והרע נתן בורעה והוא בלק, דמבני בניו של יתרו הוה, כנזכר שם. וכבר נתבאר אצלינו כי הנשמה של קין, נתנה ביתרו. ורוח של קין, בשמואל הנביא: עיין חיד"א בחומת אנך שחולק על הרמ"ז שיתרו נקרא צפור בגיותו, אלא שנקרא צפור טהורה אחרי שהתגייר, אלא שאינו שם מובהק כמו שאר ז' שמותיו ע"ש.

^{טז} לפ"י כובי בת צור היתה בת גיסו אחינית של אשתו. כי צור הוא בלק.

^{טז} בשם הרב שמעתי שאם יעקב היה נושא את רחל תחילה והיה יוסף הבכור לא היו חולקים עליו, ולכן בכוננה נתן לו לאה תחילה כדי שיוסף לא יהיה בכור ואזי יחלקו עליו וישנאו אותו עד שיהרגוהו ולא תיהיה תקומה לישראל ע"י הריגת הצדיק. עוד ראיתי בסוף פרשת ויצא כשיעקב ברח מלבן והשיגו לבן על הגבול וכתרו ברית והקימו גלעד לעדות שלא לעבור לרעה זה אל זה, ע"ש צור המור בראשית (לא מד) שיעקב לא נתן ללבן לתת אבנים בגלעד, כי חשש שיריים אותן לשם ע"ז, וע"ש פרדס יוסף פסוק מז שכוונת יעקב היתה שהגלעד עצמו יהיה עד ומשגיח ע"י השר שלו שלמעלה שלא יעברו לרעה, כדמצינו בגמ' תענית ח. מעשה מבור והולדה שהיו עדים לברית כרתו בן ובת שינשאו זל"ז. והבור והחולדה הענישו את זה שהפר את הברית, הכי נמי כאן זו היתה כוונת יעקב, אבל לבן הוא בלעם שרצה לאבד את הכל, לכן (אחר שלא הצליח לעשות את הגל מאבני ע"ז כנ"ל) חשב שעכ"פ יקרא לו יגר שהדווא בלשון ארמי, כדי שלא יבין המלאך ועי"ז יוכל לעבור לרעה לקלל את ישראל בבוא הזמן, אבל יעקב קרא לו גלעד, ואמנם כשרכב בלעם על האתון לבוא לקלל את ישראל נלחצה רגלו בגלעד ונעשה חיגר ונתקיים בו יד העדים תיהיה בו בראשונה.

^{טז} בגמ' מבואר שבלעם נהרג לפני גיל שלשים וחמש, דכתיב על הרשעים "לא יחצו ימיהם" לפ"י הוא לבן בסוד הגלגול, או מזרעו.

^{טז} זו שיטת רש"י שצפור היא כישוף של בלק, אבל להנ"ל שצפור הוא יתרו, הרי לכאורה בלק בעצמו היה מוקני דיין.

^{טז} עיין תורת חיד"א עה"פ את אשר תברך מבורך שבלק אמר לו ידעתי שהברכות שלך כלום, ורק המבורך כבר אתה יכול לברך, אבל את אשר תאור יואר. וכעין זה בתנב"א רבה כח שבלעם גדול בחכמה ממה רבנו אבל בצד הקדושה לא נגע אפילו כחוט השערה.

^{טז} ברכות דף ז. ומי איכא רתחא קמיה דקודשא בריך הוא אין דתניא ואל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע אחד מתמשת רבוא ושמונת אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה וזו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכיין אותה שעה חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה ויודע דעת עליון השתא דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון הוה ידע אלא מלמד שהיה יודע לכיין אותה שעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה.

^{טז} פרש"י על במדבר (ט' ז) - אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו - אשרי ילוד אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק)

בלילה כפלגש (פרש"י כב ח), משה פה אל פה אדבר בו, ובלעם נופל וגלוי עינים, ויש בזה דעות במדרש/ע"י.

במקום גדולתו שם ענוותנותיה

עיין פרש"י (כב ט) עה"פ "מי האנשים האלה" – להטעותו זל וכו' אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שזה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יצין: מבואר כאן שבלעם שהיה מדבר עם הקב"ה, דייקא מהקירוב העצום הזה, שהיום אפילו צדיקים גדולים לא זוכים, החזיק את הקב"ה כחבר שאפשר שיש דברים שאינו יודע. עוד שם בפרש"י (כב י) אע"פ שאיני חסוד זעניך חסוד אני זעניי המלכים, מבואר שהקב"ה חשוב אצלו כשאר מלכים. וראה בתנא דבי אליהו זוטא פרק י' לא היה דבר שלא גילה הקב"ה לבלעם.

וכן מצינו בבלעם שזכה לקירוב נפלא מהקב"ה, עד שלא הניח דבר שלא גילה לו, וכן מבואר בתנב"א (רבה כח/ט) שבמשה רבנו כתיב הודיעני נא וכו' ובלעם כתיב יודע דעת וכו'.

ותימה עצום מה מצא בו הקב"ה? אבל במקום גדולתו שם מתגלית ענוותנותיה וכו' ושנוי בנביאים. כה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דבא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבאים: וכו' (פסוקי ויתן לך שאומרים במוצ"ש)

עצת בלעם

עיין סנהדרין דף קו. אמר להם זלעס זללק אלהיהם של אלו שונא זימה הוא והם מתאווים לכלי פשתן (עיין מהרש"א שהורגלו לכלי פשתן זמלכים כי שם הוא גדל לכוז, ואחרי ארבעים שנה התאוו לחזקים אע"פ שלא זלחה שמתס כזכור זלזכיס ח (ז/ט), בוא ואשיאך עצת עשה להן קלעים מהר שלג עד בית

^{ע"ה} במדבר רבה יד (כ) ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו תני (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה בישראל לא קם אבל באומות העולם קם כדי שלא יהא פתוחן פה לאומות העולם לומר אלו היה לנו נביא כמשה היינו עובדים להקב"ה ואיזה נביא היה להם כמשה זה בלעם בן בעור אלא הפרש בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם

ג' מדות היה ביד משה מה שלא היה ביד בלעם משה היה מדבר עמו עומד שנאמר (דברים ה) ואתה פה עמוד עמדי ואדברה אליך וגו' ועם בלעם לא היה מדבר עמו אלא נופל שנא' (במדבר כג) נופל וגלוי עינים משה היה מדבר עמו פה אל פה שנא' (שם יב) פה אל פה אדבר בו ובבלעם נאם שומע אמרי אל שלא היה מדבר עמו פה אל פה משה היה מדבר עמו פנים בפנים שנאמר (שמות לג) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים ועם בלעם לא היה מדבר כי אם במשלים כמה דתימא (במדבר כג) וישא משלו ויאמר וגו'

ג' מדות היו ביד בלעם מה שלא היה ביד משה, משה לא היה יודע מי מדבר עמו, בלעם היה יודע מי מדבר עמו, שנאמר נאם שומע אמרי אל אשר מחזה שדי יחזה. משה לא היה יודע אימתי הקב"ה מדבר עמו, ובלעם היה יודע אימתי הקב"ה מדבר עמו, שנא' ויודע דעת עליון, משלו משל לטבחיו של מלך שהוא יודע מה המלך מקריב על שלחנו ויודע כמה הוצאות יוצאות למלך על שולחנו, כך היה בלעם יודע מה הקב"ה עתיד לדבר עמו. בלעם היה מדבר עמו בכל שעה שירצה שנאמר נופל וגלוי עינים היה משתטח על פניו ומיד היה גלוי עינים על מה ששואל. ומשה לא היה מדבר עמו בכל שעה שירצה. ר' שמעון אומר אף משה היה מדבר עמו בכל שעה שירצה שנאמר ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו מיד וישמע את הקול מדבר אלי:

וכעין זה גם בתנא דבי אליהו זוטא פרק י' ע"ש:

^{ט"ז} תנא דבי אליהו רבה פרק כח ולא הניח הקב"ה דבר בעולם שלא גילה לבלעם מפני שגלוי וידוע לפניו יתברך שמו שעתידין כל העכו"ם מכחישי התורה לומר לפניו יתברך שמו ליום הדין רבש"ע אלו נתת לנו נביא כמשה היינו מקבלים תורתך לפיכך נתן להם הקדוש ב"ה את בלעם שהיה מעולה בחכמתו יותר ממשה משה יתר בדבר אחד מבלעם ובלעם יתר בדבר אחד ממשו. משה יתר בדבר אחד מבלעם במשה הוא אומר (ויקרא א) ויקרא אל משה ובבלעם כתיב (במדבר כג) ויקרא אלהים אל בלעם. במשה הוא אומר (דברים ה) ואתה פה עמוד עמדי ובבלעם הוא אומר (במדבר כד) נופל וגלוי עינים. ובלעם יתר בדבר אחד ממשו במשה הוא אומר (שמות לג) הודיעני נא את דרכך ובבלעם הוא אומר (במדבר כד) ויודע דעת עליון במשה הוא אומר (שמות לג) הראני נא את כבודך ובבלעם הוא אומר מחזה שדי יחזה ראה מה כתיב אצל בלעם (מיכה ו) עמי זכר נא מה יעץ בלך מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור וגו'.

^{ט"ח} עיין בניהו בן יהודע כתובות נט. בשם הרמ"ק שבגדי פשתן שומר מכישוף ונשים יפות פחדו מקנאת נשים לכן לבשו פשתן. ועיין עוד ילקוט ראובני עה"פ וישם עליו רביד זהב, שיוסף לבש בגדי פשתן ופרעה כדי לבטל סגולתם הלביש אותו ברביד זהב. וכן ראיתי שרחב הטמינה את המרגלים שבאו לרגל את ירחו פשתן כדי שלא יתגלו ע"י כישוף.

עיין ילקוט ראובני על התורה - פרשת מקץ - דע שיש סוד גדול בלבישת בגד פשתן שכל נפטר שנתלבש בבגדי פשתן אפי' נפטר בה ל' כל קטיגור נהפך לסניגור ומעלת לבישת פשתן בלא לבוש אחרת ואפי' תינוק שאביו מוחזק שמתו לו בנים הרבה ע"י לילית או רוח רעה תינוק זה בטוח מכל אלו בסגולת לבישת בגדים אלו וסגולת לבישת בגדי פשתן שלובש בגדי פשתן לבדו ולא מין אחר עמו, אבל נתערב מין אחר אפי' חוט א' פוסל בו, ופרעה השיג בחכמתו סגולת הבגדים אלו ולכן היה מלובש אלו כלי בגדי פשתן לכן ובה היה מתגאה לפני חכמיו וגדוליו ואמר להם הוא אלוה והמפת שכל חרטומיו חכמיו לא היו יכולים לשלוט בו כרוב כשפנית וגם יוסף השיג זה הסוד ברוח הקדש וידע שהלובש בגדי פשתן לכן אינו שולט בו לא עין הרע ולא רוח רעה ולא שום מיני כישוף ודע כי לא יש מסוכן בעולם יותר מכ"ז שהיה נכנס לפני ולפני במקום שאין רשות לשום מלאך ושר לכנס שם וכדי שלא יתקנאו עליו קנאו נתן לו הקב"ה עצה טובה שיכנס בבגדי פשתן לכן שקטיגור נעשה סניגור, ולזה השיג יוסף סוד זה, ופרעה הרשע רוב דאגת לבו כשהיה רואה יוסף לובש בגדי שש ולכך שם רביד הזהב על צווארו כדי ליטול סגולת לבישות בגדי לכן פשתן, וז"ש וישם רביד הזהב על צווארו, ויוסף לא חשש לענין הרביד לפי שעה כדי להראות לפרעה שלא השיג הסוד, אמנם כשהלך לביתו הפשיט מעליו, וכ"ז כדי להדמות לפרעה:

הישימות (מהחמון על יס המלח כמאה חמיסין ק"מ) ויהושיב בהן זונות זקנה מבחוץ וילדה מבפנים ובשעה שישראל אוכלין ושותין ושמחין ויוצאין לטייל בשוק אומרת לו הזקנה אי אתה מבקש כלי פשתן, זקנה אומרת לו בשווה וילדה אומרת לו בפחות, וכך אחרי שתיים ושלוש פעמים, אומרת לו הרי את כבן בית, שב ברור לעצמך, וצרצורי של יין עמוני מונח אצלה, ועדיין לא נאסר (יין של עמוני ולא) יין של נכרים, אמרה לו רצונך שתשתה כוס של יין כיון ששתה, בער בו, אמר לה השמיעי לי, הוציאה יראתה מתוך חיקה, אמרה לו עבוד לזה, אמר לה הלא יהודי אני, אמרה לו ומה איכפת לך כלום מבקשים ממך אלא פיעור [והוא אינו יודע שעבודתה בכך] ואחרי שבער בו התאוה אמרה לו איני מניחתך עד שתכפור בתורת משה רבך, שנאמר המה באו בעל פעור וינורו לבשת ויהיו שקוצים באהבם, וישב ישראל בשטים, רבי אליעזר אומר שטים שמה, רבי יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות, "ותקראן לעם לזבחי אלהיהן", רבי אליעזר אומר ערומות פגעו בהן, רבי יהושע אומר שנעשו כולן בעלי קריין. מאי לשון רפידים? רבי אליעזר אומר רפידים שמה, רבי יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה, שנאמר לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים. ע"כ הגמ'.

ממה שמתו כד אלף, משמע שמדובר בכד אלף בנות מלכים שנשלחו בתכלית החוסר צניעות להכשיל את ישראל, ועי"ז להכשילם בעי"ז, של פעור דייקא (שעבודתה להתריו צואה כנגדה), שזו עי"ז של תכלית ההפקרות, וידוע שכל עי"ז היא איזה ציור מגושם למטה, של איזה כח טומאה למעלה, שע"י שעבדו לתחתון הושפע להם הכח העליון, כגון אשרה שהיא עץ הרי שעבדו למלאך האומר לו גדל. והכי נמי הזבוב יש לו למעלה איזה שר בעל כח המיוחד לזבובים, ונמצא לפי גמרא זו שיש למעלה גם כח טומאה של תכלית הטינופת וההפקרות שהוא צואה, ותכלית העוות וקצה ההפך מבושה וצניעות,

ודייקא לזה יעץ בלעם דהיינו אותו אחד היודע דעת עליון, דהיינו שיש לו כח התחברות/ע"ז להקב"ה שמכל 86400 השניות שיש ביממה, ממתין לשניה אחת של רגע באפו, וגם זה רק כדי לקלל את העם שידע היטב עד כמה בו בחר הקב"ה,

מדובר בתכלית הרוע ותכלית הלהכעיס שאפשר⁹. עוד עיין אהבת יהונתן (איבשיץ) על הפטרת בלק, שם מבאר שבלעם טימא עצמו עם האתון/א¹⁰ כי עי"ז היה משביע את השד שבה, לצורך הכישוף וכו' עי"ש/ש¹¹.

בלעם דייקא ידע היטב מה הדבר שאין כמותו הפך הקדושה, והדבר שאין יותר ממנו שגורם חרון אף, דהיינו שהשתמש בכל הדעת שקיבל רק לתכלית הטומאה.

ממש הפך משה רבנו שהשתמש בדעת לתכלית הקדושה. ובתחילה היה לבלעם איזה ניצוץ טוב שעדיין לא התברר ממנו ובזכות זה זכה להשראת שכינה/א¹², אבל כאן בעיצה זו התברר ממנו כל הטוב וחזר למשה, ובבלעם התנקו כל הרע של משה ואז היה אפשר להרגו בחרב.

⁹ ואם נאמר שהכד אלף שמתו היו אותם שנכנסו ונכשלו נמצא שהיו כד אלף זוגות נשים זקנה וילדה בכד אלף קלעים לאורך 150 ק"מ נמצא שכל שש ורבע מטר היה אהל של מכירת כלי פשתן לזנות ועי"ז.

¹⁰ כיו"ב איתא שבלעם נולד מהול, כמו משה רבנו.

¹¹ עין עמק המלך (שער יד פרק קי) כיצד בלעם למד אצל עזא ועזאל והיה בא אליהם לחדש כוחו בכל פעם ושם מבואר גם כיצד בלק עשה כן ולשם כך היה משחית ורעו כדי שילך הדין לחיצונים לקבל תגבורת ח"ו. עוד עי"ש שער טז פרק יט גם שם רמזו שהיה בלעם עם אתונו כדי לקבל כח מהסט"א. עוד עיין תורה ד' תנינא ולק"ה ברכת השחר ה' אות עב ואות צב- (עפ"י תורה ד' תנינא) שיש חכמים להרע שהם מצא הנחש ויש חכמים שהם חיות רעות ובלעם היה מצא הנחש ובלק חיות רעות, ומצא הנחש הוא הרע בעצם שכל עסקו להכחיש את האמת שכל העולם תלוי ברצונו ית'. ומשמע שם שבלעם הוא רשע להכעיס ובלק לתיאבון.

¹² עיין זוהר חיי שרה קכה: שע"ז עורר זיווג דסט"א עליון שעל ידו היה מקבל כח לכשפיו ומעשיו.

¹³ ועיין זוהר בלק קצד. כיצד הרגו אותו שפרח באייר וצילה פרח אחריו ועי" פנחס הורידוהו למטה והרגוהו בחרב ונעשה ממנו נחשים שיש בהם כח כישוף לעולם בונב בגוף ובראש בכ"א כישוף אחר, ואפשר לתפסם רק עי" טומאה רותחת עי"ש.

¹⁴ שער הפסוקים - פרשת שמות - והנה בחי' בלעם, כבר נתבאר, כי הוא הרע של הבל. וז"ס פסוק (דברים ל"ד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ודרשו רז"ל בישראל לא קם, אבל בא"ה קם. ומנו בלעם. ונדע מה שהקשו על מאמר זה בספר הזוהר, בסוף פ' שמות, אבל הענין יובן עם הנז"ל, כי שניהם מן הדעת דזעיר, מבחי' הבל כנוכר, כי היו מעורבים בו טוב ברע, עי" חטאו של הבל שחטא, כנוכר בספר התיקונים תקון ס"ט. ואח"כ נתברר הטוב לבדו במשה, כמשה וטרא אותו כי טוב הוא, ועיין בפסוק ויקח קרח וגו'. והרע לבדו בבלעם, אלא שעדיין היה בו מעורב קצת טוב, ולכן זכה לנבואה ולרוח הקדש בתחלתו, כמ"ש ז"ל, ולכן היה שקול כמשה ממש. אלא שמשוה היה בדעת הטוב של הקדושה ובו התחיל ראשית תקון הבל מבחי' הדעת, ובלעם היה בדעת הרע של הקליפה, ובו התחיל ראשית בירור הרע של הבל, מבחינת הדעת. וזמ"ש, (במדבר כ"ד) ויודע דעת עליון, כי להיות בו ניצוצות קדושה מן הדעת עצמה וגם היה הוא דוגמתם מן הדעת של הקליפה, לכן היה נאחו בדעת עליון של הקדושה, והיה לו שם ידיעה והשגה. ונמצא, כי אעפ"י שבספר הזוהר במ"ד חז"ל ביארוהו על דעת שבקליפ'ו, עכ"ז הפשט לא יוכחש, כי מתוכו היה נאחו בדעת דקדושה. והוה הטעם שהיה בלעם שונא את

ובאמת משה רבנו ידע שערבות מואב הוא מקום טמא בטומאה הידועה דייקא כמבואר במדרש (במד"ר כ כב) ¹⁷⁹ שבשיטים היה נחל שגורם לזנות, ועוד יותר מארס דבוריו של בלעם, ובכוונה הוליק לשם את עם ישראל לטהר את המקום, ואיתא בספרים שגם אברהם אבינו/ ¹⁸⁰ נהג כך.

עיי"ש שפתי כהן שבכוונה הוליק אותם משה רבנו לשם כדי להכניע את הזנות הזו, ורק הערב רב שהיו פגומים בזה נכשלו שם. וכן מבואר בזוהר שרק כ"ד אלף הערב רב שנתערבו בשבט שמעון נכשלו בזה (חומת אנך להחיד"א ועיין זוהר תשא קצא קצב). והחיד"א הוסיף שכיון שהיה בערבות מואב דייקא ועיי" בנות מואב, שהן עם שנולד מזנות של בת לוט זה גרם להתגברות הניאוף שם.

לפי הגמ' הנ"ל שהושיבו נשים בקלעים להכשיל את ישראל מהשיטים עד החרמון שזה כ-150 ק"מ צ"ע כיצד עיי" שתית מי הנחל שבשיטים התפשטה התאוה עד מרחק כל כך גדול. וקשה לומר שעיי" הירדן שמגיע לשיטים מהחרמון דרך הבניאס, שהרי זורם הפוך, וקטפרס אינו חיבור (טהרות ח' ט').

ועיין תורה מג שרבנו מבאר שהתאוות ניאוף הנוראה שהתגברה בשטים היתה מהבל פיו של בלעם, שכיון שהיה בר דעת דקליפה אזי הבל פיו ארסי וגורם לתאוות ניאוף נוראה. כי אע"פ שבפשט נראה שבלעם לא הצליח לקלל את ישראל ואדרבה ברכם, ורק אחרי הכל כשעמד לחזור לביתו יעץ עיצת הזימה, שבה נפלו כד אלפים מישראל. מחדש שם רבינו שדייקא בכל דבורי הברכה של בלעם, שם נעוץ הארס הנורא שעל ידו הצליחה ונתקיימה עצתו שיעץ בסוף. וכפי שיתבאר, שרק החיצוניות של דיבורו היה תיבות קדושות של ברכה ונבואה/ ¹⁸¹, כפי שמשך ועצר הקב"ה את פיו בחכה ורסן כמבואר במדרש הובא בפרש"י, אבל ההבל שבקולו דהיינו הפנימיות שיצאה ברוח פיו והתפשטה באויר המקום היתה ארס של טומאת ניאוף נוראה. והבל הפה כזה כנראה אפשר שיתפשט עד החרמון.

¹⁷⁹ ישראל בתכלית, כי הוא הסיגים שהפרישוהו מהם. ודע, כי גם בניו יונס וימברוס היו מבחי' זו ג"כ, ולכן הם היו הראשים של הערב רב, והם היו העיקרים, כנזכר בספר הזוהר בפרשת כי תשא:

¹⁸⁰ רבנו בחיי בשם מדרש (תנחומא בלק יז) וישב ישראל בשטים, מעין היה בשטים שהיה מגדל נואפים, כי יש מעינות מגדלות גבורים וחלשים, ונאים ומכוערים, צנועים ושטופים בזמה, ומעין של שטים של זנות היה, והיה משקה סדום, ולכך כתיב (בראשית יט, ה) איה האנשים אשר באו אליך הלילה וגו'. ולפי שנתקלל אותו מעין עתיד הקב"ה ליבשו ולחדשו, שכן התנבא יואל (יואל ד, יח) ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים:

¹⁸¹ עיין פרדס יוסף (חיי שרה כד ג') [אות כו] עה"פ "אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו" מקשה דהנך ד' תיבות בסיפא מיותרים, כי אליעזר ידע כי הכנעני אז ישב בארץ. ותירץ -ראיתי לפרש, דידוע דכל נסיעת אברהם היה לטהר המקומות מחלאת זוהמת התאות, ולהביא בלב אנשים רוח טהרה, ומובן הדבר דבכל מקום בואו היה שוהה ויושב עד תם מלאכתו, ובמקום אשר עוד לא היה הטומאה גדולה כל כך היה יושב שמה ימים מועטים, אבל בבואו למקום שכבר טבעו שמה בבוץ חטאים שהה שם ימים רבים. ונמצא דכל מה ששהה אברהם במקום, ראיה על השחתת המקום הזה: וזה שאמר לא תקח אשה מבנות כנען, מפני שהוא עם נבזה מאד, וזה לך האות אשר אנכי יושב בקרבו, כי זה ימים רבים לא אכל ללכת ממנה הלאה, כי שם טומאה גדולה מאד, ולכן לא תקח אשה משם:

¹⁸² וזה רמזה לו האתון כמו שאני מדברת ואע"פ לא עליתי עיי" למעלת מדבר, כן אתה מתנבא ולא עליתי עיי" למעלת נביא, כי הדבור רק עובר דרכך ולא שינה את מהותך בכלום. (היכל הברכה)